

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103. Telephone: 431-6344

XLIX

Rugsėjis — September 16, 1964 Nr.103

ILIUSTRUOTAS TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Nauji veidai sovietų valdžioje

Ar naujų žmonių, kitos kartos atstovų atsiradimas sovietų valdžioje gali priversti prielaidinti? Jei valdžios hierarchijoje Maskvoje atsiranda nauji, amžiumi jaunesni politikai, tai ar tai reikėtų posnų didesnės laisvės, liberalizacijos kryptimi? Tokie klausimai svarstomi tiek Vakaruose, tiek pačių sovietijos gyventojų. Jei įvyksta kai kurie asmeniniai pakeitimai partijoje, tai mano-

VYT. ALSEIKA

Dirvos korespondentas
V. Vokietijoje

ma, kad turėtų įvykti pasikeitimai ir žemesniuose partijos padaliniuose.

Pažvelgę į asmeninę partijos viršūnių Maskvoje sudėti turėsime pripažinti, kad be partijos centro komiteto pirmojo sekre-

toriaus -- N. Chruščiovo, daugiausia reikšmės bei įtakos tenka skirti CK vykdomiesiems organams: komiteto prezidiumui ir sekretoriatui.

Iki 1960 m. partijos vykdomoji galia buvo sutelkta CK prezidiumo rankose. 1960 metais stebėjome valdžios perorganizavimą: CK sekretoriatas buvo žymiai padidintas. Priešingai stalininiams laikams, sekretoriais virto jaunesnio amžiaus žmonės ir atsakyta taisyklės, kad sekretoriato žmonės turi būti drauge prezidiumo nariais.

Amžius virto svarbiu veiksnio. Kuo jaunesni žmonės patenka į vadovaujančias vietas prezidiume ir sekretariate, tai juo labiau tikra, kad jų politinei pasaulėžiūrai turėjo mažiau įtakos stalininis laikmetis, taip pat labai galima, kad jų mentalitetas skirsis nuo Stalino mokinių ar pasekėjų galvosenos. Be to, jaunesnės kartos žmonės paprastai būna daugiau išsilavinę, jie stipresni ne tik marksistinės doktrinos "įsavinime", jie dažnu atveju turi ir aukštųjų mokyklų diplomus.

Pagal amžių ir pagal laikmečius, kaip teko subręsti politiškai ar partiniai, partijos viršūnės žulus galėtume paskirstyti į tris grupes -- jos apima ir prezidiumo sekretorius.

Pirmoji grupė -- senieji, Lenino ir Stalino laikmečių bolševikai: šiais metais mirė Kussinen (gimęs 1881 m.), Švernikas (1888), neseniai A. Tarybos pirmininku pakviestas Mikojanas (1895) ir Chruščiovas (1895). Jų rankose sutelkta didžioji valdžios dalis, nors aišku, kad šie vyrai tegalės valdyti tik kelerius metus. Jie išmirs ar bus perkelti kitur. Į antrąją kategoriją priskirtini partiečiai, išaukšti dar stalininės epochoje, tačiau partinę karjerą pradėję po Stalino mirties 1953 m. Pirmoje eilėje žymėtinai, greičiausiai Chruščiovo įpėdinis -- Brežnevus (g. 1906 m. taigi dabar sulaukęs 58 m. amž.), toliau seka Suslovas (1902), Kosyginas (1904), Voronovas (1910), Podgornij (1903) Kirilenko (1906) ir kandidatai į CK prezidiumą: Možanavdze (1902) ir Iljičiovas (1906). Šioje grupėje tik du asmenys pradėjo karjerą Stalino laikais -- Suslovas ir Kosyginas. Pagaliau trečioji grupė tai žmonės, kurie politškai subrendo ir partinę karjerą pradėjo Chruščiovo valdymo laikmetyje. Į tą grupę įeina: Polianovskis (1915), vienintelis grupės narys, esąs prezidiumo nariu, kandidatai: Grišinas (1914) Mazurovas (1914), Rušidovas (1917), Ščerbickis (1918) ir Jefremovas (1916), be to CK sekretoriato nariai, nepriklausą prezidiumui: Demivievas (1918), Ponomariovas (48 m. amž.), Šelepinas (1918) Poliakovas (1915), Rudakovas (1906), Titovas (1913) ir Andropovas (1914).

Pagal Vakaruose turimas žinias, visose trijose grupėse galime įžūrėti daug skirtingų ypatybių, net nesutarimų. Tie skirtingumai pasireiškia nustatant bendrą kryptį vidaus ar užsienio politikai, kryptį, kuri turėtų palengvinti rasti išeitį išbrendant iš sovietų kamuojaančios krizės ūkio srityje. Tikėtasi, kad asmeninėje partinių viršūnių sudėtyje gali būti pakeitimų. Kai šių metų vasario 10-15 d. Maskvoje įvyko partijos plenumo posėdžiai, pasirodė, kad tie spėliojimai buvo per ankstyvi. Vakaruose manoma, kad paskiros frakcijos ar grupės dar nepriėjusios prie galutinių sprendimų -- jie liestų politinę liniją, taktiką bei programą ne artimiausiam laikotarpiui, bet bent keleriems metams. Įvykus sprendimui, logiškai galvojant, teks paskirstyti vaidmenis, pakeisti žmones ir tuo metu lengvai galės atsirasti kova dėl valdžios. Ji busianti vedama tarp 2 ir 3 grupės atstovų ir joje daugiau svers ne ideologiniai ar programiniai, bet labiau asmeninės karjeros sumetimai. Pirmoji grupė netaikytina svarbiu konkurentu.

MIRĖ DR. VINCAS TERCIJONAS

A. A. DR. VINCAS TERCIJONAS

Demokratatai įsitikinę laimėsia rinkimus

* PREZIDENTO JOHNSONO, kartu ir kandidato į prezidentus sekantiems 4 metams, iki šiol pasakytos kalbos stebina demokratų partijos politikierius. Pz., Harrisburg, Pa. kur susirinko jo kalbos išklausti ko ne visas partijos elitas, vienas iš Michigano demokratų pareiškė, kad tai buvusi "blogiausia rinkimų metų kalba, kokią esu girdėjęs". Įsivaizduokit, sako jis, atvažiuoja kandidatas rinkimams kalbėti pasakyti, o čia išgirsti komplimentus respublikonų gubernatoriui Scrantonui!

Žinantieji prez. Johnsono strategiją, aiškina, kad tuo būdu Johnsonas stato politinį kolosą. Jis apima savo kalbose problemas nuo kairės iki dešinės. Jis apima visas politines problemas ir jis tai daro pasigėrėtinai. Pz., Detroitą demokratų kandidatai paprastai išnaudoja didįjį pramonės koncerno puolimui. Šį kartą nebuvo kaip jų pulti -- jie beveik visi yra Johnsono pusėje.

Anot vieno demokratų optimisto, dalykai klostosi taip gerai, kad kelia net -- susirūpinimą. Atrodo, žmonės galvoja, kad lenktynės jau pasibaigė. "Mes nebesurandame opozicijos". Žinoma, dar likę kelios savaitės iki rinkimų įvykius gali pakreipti į ne tiek jau optimistišką pusę. Bet tuo tarpu demokratų savim pasitikėjimą sunku paneigti.

Dr. Vincas Tercijonas mirė 1964 m. rugsėjo 12 d., 4 val. p.p. New York. Jo netekus, veikli mūšų gydytojų kolegija nustojo aktyvius ir pasižymėjusio nario, o lietuvių visuomenė asmenybės, visą gyvenimą skyrusios lietuviškiems reikalams.

Velionis gimė 1890 m. rugp. 7 d. Amalaviškių km., Padovinio valsč., Marijampolės apskr. Bategės Marijampolės gimnaziją, medicinos mokslus ėjo Varšuvos ir Maskvos universitetuose. Karo metu baigęs mokslus jaunuolis neišvengė karo tarnybos ir jam teko būti pulko gydytoju. Grįžęs Lietuvon ir iki 1924 m. išbuvęs gydytoju Lietuvos kariuomenėje, perėjo į Kauno valst. vaikų ligoninę, o vėliau iki pat 1941 m. dirbo Vyt. Didžiojo Univ. Vaikų klinikoje. Buvo įžymus vaikų ligų specialistas.

Dirbdamas savo profesijoje ir pamėgoje srityje, neužsidarė siaurame profesijos akiratyje, bet aukėjo laiką ir energiją, kad savo atsielkoms mokslo žiniomis pasidalintų su plačiąja visuomene, keltant vaikų globos ir sveikatingumo lygį naujai atsikūrusiose Nepr. Lietuvos institucijose. Čia jis kokių tik globos d-ųjų gydytojas, dėsto higienos reikalavimus įv. organizacijose ir kursuose, rašo į spaudą medicinos ir higienos klausimais, skaito paskaitas per radiją ir t.t.

Įvairiausiose leidiniuose neapsieita be dr. V. Tercijono straipsnių, kuriuose neapsiribojama vien medicinos turiniu. Jis domisi savo profesijos kolegų gyvenimu, yra parašęs eilę pasižymėjusių gydytojų biografių. Ir išėjusios kelyje rasi velionį ir L.E. bendradarbių eilėse.

ir spaudoje atsiliepiant įvairiais klausimais.

Yra išleista visa eilė jo parašytų knygų ir brošiūrų, daugiausia vaikų higienos ir sveikatos klausimais.

Pažvelgus į dr. Vincą Tercijoną nueitą gyvenimo kelią, randi pačius būdingiausius lietuvių gydytojo -- visuomenininko bruožus. Jis ne tik pats dirba, bet uoliai remia visus naudingus darbus, prie kurių kitaip pats jau nebesuspėja prisidėti. Remia jis spaudą, neapsiribodamas siaurų pažiūrų rėmais. Jis vienas iš pirmųjų Vilties d-jos narių. Savo tokstantine jis remia LB darbus (trečiojo suvažiavimo proga), tokstantine jis jungiasi į Lietuvos Fondą ir t.t.

Liga pakirto kad ir nebejauną amžiumi, bet gyvą ir lietuvių visuomenei pasižventusią asmenybę.

Kas nauja Pasaulyje

* KENNEDŽIŲ ŠEIMOS remiamas Massachusetts gubernatorius E. Peabody pralaimėjo pirminius rinkimus, demokratų kandidatu į gubernatorių išrinkus jo padėjėją Fr. X. Bellotti.

* VISUOTINAS KATALIKŲ BAŽNYČIOS suvažiavimas Romoje pradėjo savo trečiąją sesiją, ją iškilmingai atidarius Popiežiui Povilui VI. Arti 2000 kardinolų ir vyskupų spres Bažnyčios reformos klausimus, jų eilėje ir vyskupų teisių bei atsakomybės praplėtimą. Vienu iš pagrindinių klausimų yra siekiai krikščionių vienybei įgyvendinti.

* VALSTYBĖS SEKRETORIUS DEAN RUSK, kalbėdamas ekonomistų klube, Detroite, pareiškė, kad sugestijos, reikalaujančios sieną atstverti nuo komunistinio pasaulio, neatitinkančios šių dienų reikalavimų. Jis įrodinėjo, kad laimėjimas laisvei gali būti atsieltas tik lanksčia užsienio politika. Jis taip pat gynė gerėjančius ir tampa gerėjančius ryšius su mažesnėmis komunistų valdomomis valstybėmis Rytų Europoje.

* VISOMS P. AMERIKOS VALSTYBĖMS, išskyrus Meksiką, nutraukus diplomatinis ryšius su Kuba, žymiai sumažintos galimybės Castro partizanams veržtis su ginklais ir propaganda. Tai ir buvo vienu iš pagrindinių tikslų, siekiant tokios izoliacijos.

Lietuvių Diena New Yorke virto į Lietuvį savaitę, Rūta Lee-Kilmonty mugėje pasirodant įvairiuose paviljonuose, televizijoje ir gražiai ją priėmus ir visur prisitačius mugės vadovybei. Mūsų dailininkės H. Kulber-Kulbokas tarpininkavimu, beveik visą laiką Rūta Lee-Kilmonty lydėjo ir kur buvo reikalus vežiojo aktorius ir pasižymėjęs sportininkas Kenneth Rooney. Nuotraukoje Rūta Hollywoodo paviljono paminklinėje lentoje įspaudžia ir Lietuvos Dienos ženklėlį. Šalia jos akt. Kenneth Rooney.

ŠIANDIEN IR RYTOJ

PIETINIAME VIETNAME viešpatauja toks chaosas, kad bet kokiam stebėtojų sunku susiorientuoti. Komunistų propagandistai visą kaltę verčia amerikiečiams, nors patys gerai žino, kad tai netiesa.

Amerika į Pietinį Vietnamą yra sukišusi ir tebekiša milijonus dolerių. Ten ji yra nusiuntusi savo karių ir laivyną apsaugojimui šio krašto nuo komunistinio tvano. Bet tuo tik dar kartą buvo įrodyta, kad negalima padėti kraštui atsilaukyti prieš komunizmą, jei jis pats nenori sau padėti. Gi Pietiniame Vietname kovos vyksta visur ir tarp visų. Budistai kovoja prieš katalikus, civiliai prieš kariškius. Pagaliau ir tarp pačių kariškių nėra vienybės. Tie nesutarimai tik padeda komunizmui infiltruoti.

Chaosas Pietiniame Vietname nėra amerikiečių įsikišimo išdava. Bet amerikiečiai negali šį kraštą palikti savo likimui. Jei iš ten jie pasitrauktų, per vieną dieną komunizmas įsigalėtų, o pralaužęs šią užvarą, išsilietų ir į kaimyninius kraštus: Laosą, Kambodiją, Burmą. Pavojus grėstų net ir Indijai. Tad kaip matome, Pietinis Vietnamas yra svarbiausias užraktas į Azijos Pietryčius.

Tačiau situacija Vietname nėra jau taip baisiai aliarmojuanti. Galima net šypsotis, nes Azijos Pietryčių neramumai yra lygiai nemalonūs Maskvai, kaip ir Washingtonui.

Šiaurinio Vietnamo užnugaryje šiandien stovi ne Chruščiovas, o Mao Tse-tungas, gi Pietiniame Vietname komunistai partizanai klausų įsakymų iš Pekino, bet ne iš Maskvos. Išvadoje, šiandien komunizmo ekspansija Azijos Pietryčiuose labiau domisi Mao negu Chruščiovas. Aišku, Kremlius neatsisakė nuo pasaulinės revoliucijos tikslo, bet Nikita nenori, kad tos revoliucijos vaisius skintų Mao. Iš kitos pusės Chruščiovas negali eiti ranka rankon su amerikiečiais, net jei tame būtų jo interesas. Jis negali bendradarbiauti su "imperialistais".

Mao žino kokioje situacijoje yra Chruščiovas. Kartu jis žino, kad negali iš rusų tikėtis karinės pagalbos kare prieš Ameriką. Bet jis tikisi, kad masė nusvers viską. "Karas negalės mūsų visų palaidoti", sako jis. Ir jei Chruščiovas nepaskubės Pekinui, pagalbą, jis praras savo įtaką komunistiniame pasaulyje ir leis Mao Tse-tungui perimti į savo rankas komunistinio vadovybę. Tad sunku numatyti, koks būtų Chruščiovo sprendimas konflikto atveju.

Kaip matome Azijos Pietryčių problema yra komplikauta netik Vakarams, bet lygiai ir Maskvai, kuri prisibijo, kad Mao nepamestų galvos ir nepradėtų karo.

PARYŽIAUS aerodrome du prancūzai stebi išskrendančią rumunų delegaciją.

-- Ar nestebėtina, kiek daug delegacijų iš komunistinių kraštų lankosi šiuo metu Prancūzijoje? -- sako vienas.

-- Nėra ko dėl to stebėtis, -- atsako kitas. -- Stebėtina tai, kad jie grįžta namo!...

(Vg)

- Palauk dar truputį, paskui mes suvesime sąskaitas su laimėjusiu!...

Prezidentas de Gaulle, Prancūzija, Tretysis Pasaulis, Lietuva ir... Vlikas

J. Lanskoronskis

(8)

Satelitinių kraštų emancipacijos perspektyvoje, pavergti ir i Sov. S-gos sudėti inkorporuoti kraštų kaip Lietuva, padėtis yra blogesnė. Tai padėčiai aptarti reikia atskiro ir ilgoko straipsnio. Čia priminsiu seną, jau prieš keliolika metų pasklidusį gaudą, kad Sovietai rengiasi suteikti Lietuvai satelitinį statusą. Visi mūsų "protai" subruzdavo. "Veiksniai" ir "diplomatini sparnai" dar nebuvo visiškai atsipalaidavę nuo savo švento pradinio įsitikinimo, kad Pabaltijo valstybių teisinė padėtis yra geresnė ir tvirtesnė už satelitų padėtį. Gandui pasklidus (rodos, iš skandinavų šaltinių) prasidėjo ginčai, ar mums, politinei emigracijai, tokia galimybė yra naudinga, ar priešingai, kenksminga, ar tas faktas pasunkintų ar palengvintų mūsų tautininkavimą kraštui nusikratyti rusų okupaciją ir tuo pat žygiu gal ir komunistinę, lietuvių sampratą sunkiai priimtina, socialinė santvarka; ar tas faktas nepažeistų aneksijos teisinio nepripažinimo; kokio padėty atsi-durtų mūsų dar veikiančios pasiuntinybės...? Gandas pasirodė nepagrįstas ir "subruzdintas" buvo bergždžias... ir jau pamirštas... Tema vis dėl to ne vien-jom, bet ndienėj tarptautinėj kon-junktūroj gal ir svarbi. Vertėtų ją panagrinėti, kad ir retrospektyvoj. Kai dėl perspektyvos -- mes to statuso neturim ir var-gu, esamoms sąlygoms, galim viltis jį gauti. Mes ir toliau ko-vos už nepriklausomybę veiklą tu-rime derinti su tarptautinės pa-dėties evoliucija ir taikyti ją prie kintančios padėties krašte. Tada verčia ir mane pasisakyti dėl "smegenų centro".

Mano supratimu, ir mūsų ne-laimei, mes tokio "smegenų cen-tro" niekuomet neturėjom ir ne-turim. Neturim centralizuotos organizacijos, vistik kaip ją pa-vadinotumėm -- Vyriausias Lietu-vai Laisvinti Komitetas, Taryba, ar paprastas laisvės komitetas, kurioje visos veiksmingos emi-gracinės jėgos būtų apjungtos, kuri faktiškai ir praktiškai vado-vautų darbui ir kuriai visi veiks-niai ir organizacijos paklustų. Ne-turėjome ir kurio nors jau anks-čiau pasireiškusio ar išeivijoje iškilusio veikėjo, kuris savo ne-ginčijamą autoritetu būtų pakilęs į vadovaujančio asmens pakopą ir kurio balsas būtų girdimas ir klausomas ir tėvynėje. Kaip tai atsi-toko, pvz., su de Gaulle ir su Prancūzija.

Niekas neabejoja, bent visi ma-nome, kad Vlikas ar ir kiti veiks-niai tarptautinės raidos įvykius sugeba vertinti (tik kažin, ar vie-nodai), bet sugaišę daug laiko viens kitą kandžiodami, vis dar

nepagaunamos formalios "vie-nybės" vaikydami, dėl "konso-lidacijos" derėdamiesi, taip ir nesugebėjo susidaryti jokios lais-vinimo politikos ir veiklos plano, kuriame tilptų ir įvairūs kin-tančios tarptautinės padėties eventualumai, arba staigūs pa-dėties postūliai. Visi veiksniai pagal inerciją dirba kas sau. Be abejo, lietuvių visumos padary-tas darbas yra didelis ir lietu-vių byla nėra pamiršta, bet ji nėra ir mums pageldaujama kryp-timi pasistūmėjusi. Spaudoje dažnai pasiskaitom didelį pasitenki-mą veiksniais už "nuveiktus dar-bus". Kokius darbus nuveikėm? Enciklopedija. Spauda ir knygos. Paskaitos. Menininkų parodos. Mokyklos ir kursai. Opera ir spek-takliai. Dainų ir šokių šventės. Įvairūs minėjimai. Bendruome-nės seimai. Rezoliucijos. Pro-testų eisenos. Pas prezidentus, parlamentarus, senatorius lan-kymasis ir iš jų mus raminan-čių raštų išsirūpinimas -- visa tai labai didelis, dažnai sunkus ir naudingas darbas. Tuo būdu pa-laikom savitarpio ryšius, nelei-džiam visai išblėsti lietuvių bei, neleidžiam užuomarštin paskęs-ti Lietuvos vardui. Per mus daž-nas svetimšalis pažįsta dabartinę Lietuvą ir ją užjaučia. Bet kiek visa tai padeda jos praktiškam laisvinimui?

Be perstojo, uždusdami, šau-kiam pasauliui, kad "mes be lais-vės nenurimsim! Mes kovojam už laisvę, laisvę visapusišką ir integralią!" Kas yra ta pilna lais-vė? Joks filosofas nėra davęs sukonkretintos laisvės sąvokos ir negali duoti. Amžių bėgyje lais-vės samprotis nuolat kinta. Kinta jis ir mūsų laikais. Kadaise Europos civilizacijos kūrėjai graikai, arba tos civilizacijos plati-ntojai romėnai -- laisvi pilie-čiai gyveno iš vergų darbo. "Lais-vųjų" laisvė ir "vergų" laisvė ne-ta pati, kaip ne ta pati feoda-linės epochos senjorų ir jų va-salų laisvė, arba bajoriškos Lie-tuvos "privilegiuota" bajoriška laisvė ir pusiau vergo - baudžiau-ninko laisvė. Už visų privilegijų panaikinimą, už visas laisves reikėjo kovoti. Mūsų laikų laisvės

samprotis yra palyginti nesenas. Susiformavęs a. bėgyje, bet ir jis nevisur vienodai suprantamas. Greta iškovotų politinių laisvių tuo pat metuėjo ir tebeina kovos ir dėl socialinių laisvių.

Be abejo, pirmon eilėn mes kovojam prieš svetimą okupaci-ją, kovojam dėl savo politinės ne-priklausomybės teisių. Bet ar ga-lima išleisti iš akių mūsų tautos socialinės laisvės aspiracijas? Su didele širdgėla konstatuojam, kad laisvasis pasaulis dabarti-nėje pasaulinėje konjunktūroje mūsų bylai darosi vis daugiau abejingas. Veiksniai ragina mus suglausti gretas ir tvirtesniu ryž-tu dirbti, kad padėti tautai nusi-kratyti svetimu jungu. Tad pir-mas klausimas, į kurį reikia at-sakyti: ar kovojam prieš mūsų krašto pagrobimą ir rusiškąją okupaciją ir tuo pat metu prieš mūsų tautai primestą komuniz-mą? Klausimas labai sudėtingas. Jei dėl pirmosios klausimo pu-sės nėra abejonių, tai antroji kai kur gali sukelti rezervų. Ar taktika "viskas kartu" arba "nie-ko" yra gera? Kadaise, neprisime-nu kuris, Vliko pirmininkas kartodavo: "Mūsų (Vliko) uždavi-nys padėti Lietuvai atgauti lais-vę. Kada ji bus laisva, mūsų už-davinys baigsis Virbaly. Tauta demokratiškai, per Steigiamąjį Seimą pati apsispręs...". Tai nėra atsakymas į klausimą kaip pa-dėti. O kaip jai padėti nebendradarbiaujant, dargi nebendrau-jant su tauta? Iš spaudos esu pa-tyręs, kad lietuviškoje emigraci-nėje visuomenėje esąs kažin koks "tretysis frontas" (tų "trečiųjų" visur esama). Tų "trečiafronti-ninkų" spaudos negaunu ir nesu-sivokiu, už ką jie patriotinėj spau-doj taip barami. Vien už kultūri-nio bendradarbiavimo priimtumu, ar už didesnes nuodėmes? Eilinis pilietis, kaip aš, galvoja taip: Naujoji Lietuva, jei ją va-dinsim taip, reikės kurti iš da-bartinės Lietuvos su visomis jo-gerovėmis ir negerovėmis. Bet ar viskas ten taip negera, kaip mes vaizduojamės? Ar pramonės, statybos, mokslo srityse nieko nepasiektą? Ar tos taip pagausė-jusios mokyklos, universitetai,

technikumai nieko neverti? Ar operos, teatrai, koncertai, dai-nų šventės, taip puoselėjami tau-tiniai šokiai, visos kultūros ins-titucijos taip nustumuko, lyginant su mūsų laikų Lietuva? Ar mūsų menininkų išvykos pas kitas Ru-sijoje gyvenančias tautas, arba mūsų rašytojų, klasikų ar komu-nistiniam režime iškilusių, vei-kalų tose tautose praplitimas iš-tikrųjų daro gėdą mūsų tautai? Sunku patikėti, kad mūsų tauta, darbšti ir kūrybinga, būtų be mū-sų nusmukusi. Tuo atveju pa-darėm milžinišką klaidą nuo jos pabėgę, nes niekas mūsų netrė-mė, savo valia nuo jos pasitrau-kėm... Pasitraukėm, kad jai pa-dėti jos kovoje. Pasilikę -- būtu-mėm kentėje, kaip visa tauta, gal ne vienas mūsų būtų nemėstrem-ti ar nužudyti, arba vienas kitas būtų nemėm laikomi "parsi-davė-liais", bet dirbtumėm savo žė-mėje visi, būtų nemė sustiprinę lietuvių inteligentų kadrus, būtu-mėm realios už išsilaisvinimą kovos dalyviai, bet ne vien žodiš-kos kovos kariai, kaip dabar.

Ne! Taip blogai nėra! Neviskas tose negerovėse yra bloga. Pasi-dairę -- ar nerasime, ir labai daug socialinių laimėjimų? At-kursimos Lietuvos uždavinys bus tuos laimėjimus praktiškai įgy-vendinti. Gal daug ką ir iš to kom-unistinio socializmo turėsime palikti. Kolektyvinės nuosavybės principas, sakysim, jau ir kapi-talistiniuose kraštuose daug kur pradeda reikštis. Prancūzijoje ar Belgijoje ir daug kur kitur, pvz., namų statybos ir tų namų būtų savininkų valdymas sekasi ge-rai. Ūkininkų kooperatyvai ku-ne visose žemės ūkio šakose verčia-si pelningai. Iš žydų žemės ūkio kooperatyvų mokosi arabai savo žemės ūkį socializuodami. Žė-mės ūkis visam pasauly mechan-izuojamas. Smulkūs ūkininkai ūkiai nepajėgūs vieni patys viso-mis priemonėmis apsirūpinti, jie kooperuoja. Visiems aišku, kad staiga, vienu užsimojimu į senasias ūkininkų ūkių formas grįž-ti nebebus galima. Tačiau ir grįž-tant prie buvusių nuosavybės principų -- tas grįžimas neturės būti chaotiškas, bet planingas, apgalvotas ir gamybai nenuosto-lingas. Sunku spėlioti, ar dabar-tiniai Lietuvos kolūkiai, pavirtę ūkininkų sąvartimais, išliks ar ne-išliks, su kuria kooperacijos for-ma jie išliks? Aišku tik, kad mū-sų, emigracijos, nei leidimo nei

NUSIVYLIMAS...

Vyt. Maželio nuotrauka

pritarimo kraštas neprašys. Jis pats tvarkysis, kaip geriau nu-simansys, pagal laiko ir aplinky-bių galimybes. Bet kraštas mie-lai priimtų mūsų patarimus, jei jie pritaikytini. Mūsų atsineš-tinas "kraitis", apie kurį taip mokame pašnekėti, neturi vien-riboties tautinės kultūros lobia iš-saugojimu, bet pasipildyti prak-tiškomis, kraštui naudingomis studijomis. Tautinės kultūros formos kinta, bet ta kultūra kraš-te nesijaučia taip blogai, kaip mes pašnekam. Ko kraštui reikia -- tai informacijos ir netiek objektyvios politinės informacijos, bet žinių kaip kitur žmonės gyvena ir dirba: kaip ir ką garsina smulkūs ūkininkai, kaip ir kam jie savo produktus parduoda, kokia yra kreditų sistema ir p. Kraštas priverstinai yra socialistinis, vadinasi viskas kas bent kiek siejasi su socializmu, jį domina: kaip kapitalistiniuose kraštuose veikia kooperatyvai, koks yra jų vidūjinis susitarimas. Kokie jų santykiai su valstybinėmis insti-tucijomis, kokia padėtis yra lais-vųjų amatininkų santykyje su stambiaja pramone, kaip ir kodėl smulkioji prekyba dar išsilaiko prieš milžiniškas prekybos krau-tuves, prieš įvairius "super-marketus". Ar intervenuoja ir kaip intervenuoja valstybė preky-boje su užsieniais? Vis tai klausimai, kurie domina lietuvių mintį ir kurie galėtų patiekti medžiagos apsvaistymams, kaip iš žmogų pavergiančios ekonominės ir so-cialinės komunistinės santvarkos pereiti į tobulesnę, išsaugojant žmogaus žmogumi neišnaudojimo principą, suderinant kapitalo, kad ir kolektyvinio, bendradarbiavi-mą su darbo jėga, be žalos pasta-rajai ir nesukrįdant krašte jau sukurtų medžiaginių vertybių. Iš asmeniškos patirties, iš priva-taus susirašinėjimo, iš pasikal-bėjimų su krašte atsilankiusiais, savaisiais ar svetimais, susida-riaus įspūdį, kad visi tie klau-simėliai, mums rodos taip nepras-

mingi, ten, tautoje, ir įdomūs ir atsakymo reikalingi. Gana tos propagandos ir dėl mūsų padėties aimanavimų, sako tautiečiai, duokit mums objektyvios infor-macijos ir mums naudingų ir prak-tiškų gyvenimo žinių!

Studijos! Tam ir yra reikalin-gas studijų centras, rimtoms stu-dijoms apie krašto padėtį, ir studijoms, kaip pritaikyti vaka-rų patirtį. Visa tai gali būti kraš-tui naudinga okupacinėms istai-goms iš krašto pasitraukus.

Mes reikalaujam duoti kraštui teisę laisvais rinkimais pasisa-kyti dėl savo likimo. Bet kas ir kokius įstatymu tuos rinkimus praves? Jokių politinių partijų ten nebėra, ir vargu, ar tauta jų nori. Tie rinkimai yra didelė problema. Ar mes savo "studi-jomis" negalėtume kiek padėti? Netenka abejoti, kad ir mūsų ūkininkai, kurie visą laiką atsipalaidavi-mą nuo Maskvos, jie gal sva-joja apie visišką laisvę. Kas žino, ap-linkyboms pasikeitus, gal kritišk-u momentu tai bus jie, kurie su-gebės naują revoliuciją discipli-nuoti ir vieton chaoso vairous į-tautai priimtina evoliuciją. Tai-gi, man rodos, nevalia akiai at-mesti principų, iš kurių gali iš-sivystyti nauja demokratija.

Pažįstu daug rimtų asmenų, kurie jau dabar norėtų grįžti į Lietuvą, nors ir komunistinę, jei ji būtų laisva nuo rusiškos oku-pacijos. Ar t.v. tautinis komuniz-mas priimtinas ar ne, vistik Lietuvoje jis yra. Norėdami kraštui padėti, turime sutuo fak-tu skaiytis.

Tai-gi, bet kuriam "smegenų centrui" studijuotinių problemų yra begalės.

(Bus daugiau)

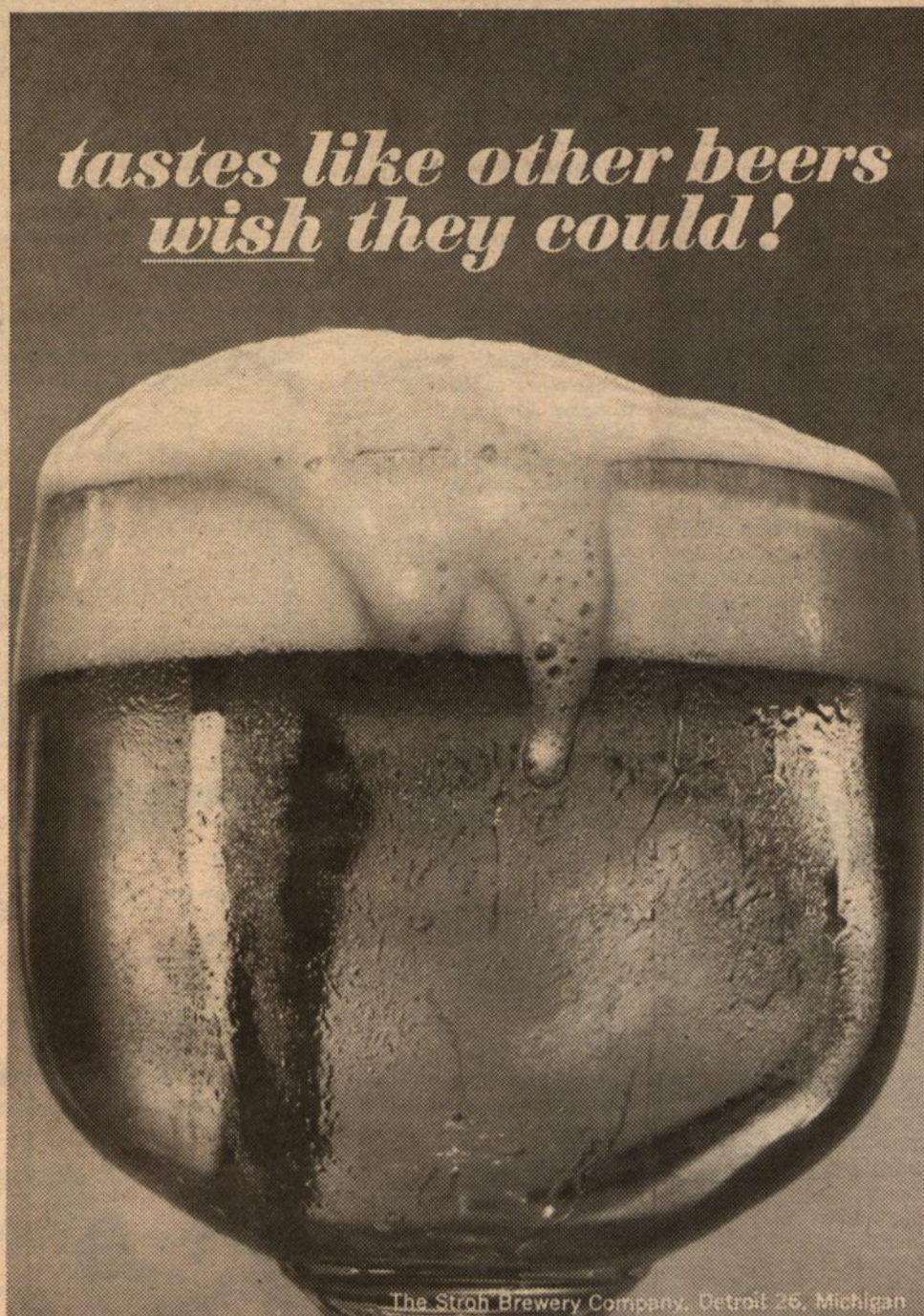
Nauji veidai...

(Atkelta iš 1 psl.)

Žiaūs dabartinės saugumo siste-mos bei kontrolės Sovietijoje kū-rėjas -- Šešepinas. Dėl jo gru-bumo, polinkio nebūti lojaliu Šešepinas nėra mėgiamas. Vis dėl-to atmintina, kad jis savo ranko-se yra sutelkęs daug valdžios prie-monių, gi tai, jei Kremliuje kova dėl valdžios žymiai paaštrėtų, Šešepinui turėtų lemiama reikš-mės. Šešepino rankose yra: MOP (buvusioji NKVD) ir KGB (vals-tybės saugumo komitetas), to-liau -- politinė ginkluotų pajė-gų administracija. Šešepinas val-do keturis milijonus ginkluotų vy-rų: miliciją, KGB agentus, vidaus saugumo dalinius ir tris milio-nus "pagelbinių" milicininkų, va-dinamų draugovinkų.

Pagaliau Šešepinas dar vado-vauja šiuo metu labai svarbiai valstybės kontrolei. Čia veikia 2,5 milijono vyrų, daugiausia pa-čių aktingiausių partiečių -- tikrumoje tai gerai suorganizuo-tas vidinis žnipinėjimo aparatas ir su juo tenka skaiytis ir pa-tiems svarbiems partijos pa-reigūnams. Be to Šešepinas yra ir ministro pirmininko pavaduo-toju.

Šešepinas savo galią nuolat stip-rina. Tačiau ar būsimose grum-tynėse dėl valdžios iškilis jis ar partinis ideologas Suslovas, apie tai palikime spręsti ateičiai.

Stroh's with fire-brewed flavor
AMERICA'S ONLY FIRE-BREWED BEER

PREZIDENTO

ANTANO SMETONOS MONOGRAFIJA ALEKSANDRO MERKELIO

parašytas veikalas neužilgo pasirodys knygų rin-koje. Monografiją leidžia

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdyba.

Šį leidinį dar galima užsiprenumeruoti, pri-siuntus 10 dol. ALT S-gos išdininkui Povilui Ali-sauskui -- 107-17 118th St., Richmond Hill, N. Y.; D i r v a i, 6907 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103 ir per vietos ALT S-gos skyrių valdybų narius.

DIRVA

THE LITHUANIAN
NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO. 44103
TELEPHONE: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case
of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTI, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiurkė.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Išėina: pirma-
dieniais, trečdieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja:

Jonas Čiurkė, Vytautas Gedgaudas ir Jonas P. Palukaitis.

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas,
R. Mickeles, V. Rastenis ir St. Santvaras.

VEIKLŲ VYRAI VOKIETIJOJE

Užsimezges tamprus ryšys tarp Dirvos redakcijos ir Lietuvos Nepriklausomybės Talkos Vokietijos komiteto, kurį sudaro Jonas Stankaitis, A. Šukys ir Dr. P. Reklaitis, yra sveikintinas reiškinys, rodąs tų vyrų gilesnį visuomeninio darbo supratimą.

Visuomeninė organizacija tai ne uždaras, siauriems tikslams pasitarinėjus klubas. Apie visuomeninės organizacijos darbus reikia informuoti platesnę visuomenę, reikia turėti pilietinę drąsą ir visuomeninę ambiciją, kad visuomenę liečią klausimai neliktų siauro veikėjų ratelio monopolizuotu reikalu.

Vokietijoje likusių mūsų tautiečių darbo sąlygos nėra lengvos. Kenkia tam darbu stoka lietuvių koncentracijos vienoje didesnėje vietovėje, kenkia ir aplinkybės, kuriose palikti jie dažnai yra priversti šauktis kituose kraštuose palankesnėse sąlygose įsikūrusių pagalbos.

Būdinga, kad LNT Komitetas Vokietijoje ne tik nesikreipia į mus, bet informuoja apie tokius savo užsimojimus, kuriuos tenka laikyti pagalba ir parama mums. Tai tikrai įsidėmėtinas reiškinys...

Tampresnėmis ryšiams tarp savęs palaikyti bei visuomenei informuoti Talkos vyrai yra nutarę leisti savo lėšomis informacinį biuletinį. Be to, jų susirūpinta ir tautinės spaudos Vokietijoje platinimo klausimu. Ypatingas dėmesys skiriamas Dirvai ir savo protokole įsipareigojama "dėti visas galimas pastangas, kad kuo daugiau šio laikraščio būtų prenumeruojama".

Žinant Vokietijoje likusių tautiečių medžiaginę padėtį, Dirvos vadovybė jau iš seniau pati rūpinosi, kad kuo palankesnėmis sąlygomis laikraštis būtų siunčiamas jo pakeidavusiems. Buvo ir tebėra renkamos prenumeratos Amerikoje tiems, kurie Vokietijoje laukia lietuviškos spaudos, bet jos užsiprenumeruoti negali. Su dėkingumu reikia pastebėti, kad prie tos akcijos ne mažą dalimi prisideda ir BALF centras. Prisideda ir vienas kitas bičiulis ar giminė, lietuviškąją spaudą užsakydami ar siųsdami Vokietijon. Jei gi bičiuliai Vokietijoje galvoja, kad ir jie prie visų tų pastangų gali prisidėti, reikia tik sveikinti tokį sumanymą. Tenka dar pastebėti, kad susidarius palankesnei JAV paštų vaivorybėje atmosferai ir didesniai dėmesiui svetimoms kalbomis leidžiamų laikraščių aptarnavimui paštuose, daromi žygiai, kad į užsienį siunčiamieji laikraščiai išeitų tvarkingiau ir greičiau. Pvz., trumpą laiką pabandžius paaiškėjo, kad yra būdų spaudos pristatymą pagerinti į Pietų Ameriką. Toji patirtis bus vykdoma ir panaudojama siunčiant ir į kitus kraštus.

Grižtant prie LNT Vokietijos Komiteto nutarimų, būdingas ir įsidėmėtinas to Komiteto nusistatymas Vasario 16 Gimnazijos ir LB atžvilgiu.

Tą nusistatymą jie apibūdina štai kaip:

"Nutarta pritarti ir paremti Muencheno Zanavykų vedamą akciją Bendruomenės ir Vasario 16 Gimnazijos klausimais, juos kviesti sudaromam L.B. Tarybos sąrašui, tačiau įspėti, kad jų akcija prieš dabar vadovaujančius Gimnazijos ir Bendruomenės asmenis nebūtų kenksminga šioms institucijoms. Gimnazija ir Bendruomenė turi būti visomis išgalėmis remiama, Gimnazijos statybai lėšos teikiama. Svarstant šiuos klausimus buvo pakviestas ir MLT pirm. E. Simonaitis".

Pridūrus, kad LNT Vokietijos Komitetas žada suaktyvinti vienminčių organizavimą, galime tik sveikinti ir džiaugtis gyvu ir darbščiu branduoliu, įnešančiu daugiau šviesos, ryšio ir veiklos kartais mūsų pamirštame krašte, kur lietuvių dar gyva ir kas kart rodo džiugesnių gyvybės ženklus. (J.Č.)

TOKIO NUTARIMO NEBUVO

"Europos Lietuvoje" rugpjūčio mėn. 4 d. buvo paskelbta A. Merklio monografijos apie prezidentą A. Smetoną ištrauka, kurioje radau šitokius posmus: "A. Smetonos vaidmeniui JAV daug įtakos turėjo ne tik politinės, srovės, bet ir Romoje įvykęs Lietuvos diplomati pastarimas, kuriame buvo pareikštas neigiamas nusistatymas prieš A. Smetoną ir noras jį visiškai eliminuoti iš politinės veiklos. Šis Lietuvos diplomato nusistatymas prieš A. Smetoną greičiau JAV pasiekė, negu jis pats ten atvyko..."

Šie tvirtinimai nėra tikslūs, jie neatitinka Lietuvos pasiuntinių pasitarimo, kuris įvyko Romoje 1940 m. rugsėjo mėn. 19-26 d.d. man pirmininkaujant, nusistatymo. Pasitarimas nebuvo pareiškęs nei neigiamo nusistatymo prieš Respublikos Prezidentą Smetoną, nei iš viso jo veiklos kritikos. Suvažiavę Romoje pasiuntiniai traktavo jį kaip Lietuvos Respublikos Prezidentą -- taip jis buvo žymimas pasitarimo protokole ir su visa pagarba priderama jam kaip Valstybės Galvai bei svarbiam Lietuvos iš-

torijos asmeniui. Pasitarime buvo susirūpinta apsaugoti Prezidentą ir Lietuvos bylą nuo kylančios apie jo asmenį polemikos ir veikti ta prasme į lietuvių spaudą ir organizacijas. Išvengti tam pavoju -- kad Prezidentas gali tapti viešos polemikos objektu -- pasitarime buvo nusistatyta patairti A. Smetoną nevažiuoti į Jungtines Amerikos Valstybes. Tais pačiais sumetimais pasitarimas priėjo išvados nesukoncentruoti visos politinės akcijos Respublikos Prezidento asmenį. Šiaip jau pasiuntiniai įsakmiai pasisakė už reikalingą išlaikyti teisėtą valdžios tęstinumą, kuris buvo atstovaujamas Prezidento Smetonos, ir palaikyti su juo ryšius. Be to, buvo nutarta daryti žygių, kad Prezidentui būtų užtikrintas nuolatinis atlyginimas.

A. Merklio savo straipsnyje cituoja a.a. ministerio K. Grauzinio rašto Respublikos Prezidentui ištrauką, pagal kurią Dr. Grauzinis laikė, kad Romoje buvusi užimta klaidinga linija ir, kad "svajoti apie Prezidento pakeitimą gali tik neišmanėliai..." Kuo remdamasis Dr. Grauzinis buvo taip parašęs, nežinau. Kiekvieno atveju, tačiau, pasitarimas tokio svajingo neišmanymo neišreiškė.

Tokiu būdu Lietuvos diplomatų pasitarimas nemanė nei neigti Respublikos Prezidento Smetonos padėties bei teisių ar dėl jų abejoti, nei siekti jo atsistatydinimo. Tuo, beje, mūsų diplomatiniai atstovai skyrėsi, pa-

VIRŠUJE: Lietuvių Dienos New Yorke chorvedžiai.

V. Maželio nuotrauka

PRAEITIES ĮVYKIŲ ŠVIESOJE

P. TYRULIS

vydžiui, nuo tų Lenkijos diplomatų ir karininkų, kurie, vokiečiams okupavus Lenkiją, siekė pašalinti iš pareigų Prezidentą Moscickį ir nenorėjo pripažinti jo įpėdinių gen. Vieniaus Dugošovskio ir Račkavičiaus.

Ir last not least: Romos konferencijos dalyviai tarėsi kambary, kuriame dešimtis metų kabėjo ir paliko kabėti garbingoje vietoje Prezidento Smetonos portretas.

Stasys Lozoraitis,
Roma

NESU ĮTİKINTA...

Jau kurį laiką taip sutartinai skambant Dirvoje respublikonų šalininkų chorams, tebūnie leista dar kartą belstis į Dirvos skaitytųjų laiško skilties duris ir tikėtis, kad mano menkas balsas susilauks dėmesio ir man bus atsakyta. Nors gal tai, iš tiesų, yra pagal p. Raiką tik "ištekėjusios ponios pastangos, kurios geriausiu atveju teiktins jos vyrą", -- tačiau šiuo atveju nesant reikalo vyro įtikinti, norėčiau verčiau pati būti įtikinta.

Gi mano netikėjimas atsiremia į kelis gražybių kolegų vis dar neatsakytus klausimus. Štai, klausantis respublikonų kandidato į viceprezidentus kalbos, užkliuvo maždaug tokie jo būsimos valdžios pažadai: suvaržyti imigraciją į šį kraštą. Kaip patogus bebūtų galvojimas, kad po mažes nora ir tvanos, aš visvien negaliu atsisakyti minties, kad nė vienas nevažiavome į šitą laisvės kraštą dėl to, kad namie buvo per gera gyventi. Ir jei buvau įsileista aš ir kiti į mane panašūs, kodėl reikia užtrenkti duris kitiems pabėgėliams, kuriuos kokie nors persekiojimai ar skurdas verčia ieškoti pastogės šitame krašte? Ar ne taip šis kraštas ir buvo sukurta? Ar dėl to, kad pagal p. Millerį, kiekvienas imigrantas reiškia darbo ir dolerio sumažėjimą mums? Tad ar turio palaikyti tokį kandidatą, kurio valdžia Nikitai ir išleisdu laukiamus gilmėis iš Lietuvos nebėjęs jų į šį kraštą?

Kita abejonė mane apniko dėl pavergtųjų išvadavimo, kada reikalaujama panaikinti karinę priverstą sumąžinti mokesčius ir pagalbą užsienyje jau ir taip tręptiems draugams. Be ginklų, draugų ir kareivių, ar kumščiu pagrūmąs eisi pavergtųjų vaduoti? Sumąžinti mokesčiai, sakau naujieji kandidatai, ateis per sumažinimą federalinių projektų. Netoli man pensija, rūpi ir sveikatos aprūpinimas, -- per tą trumpą laiką šiame krašte nesudėdau kapitalo. Senatvės apdrauda, -- tēškė sen. Goldwateris, -- esantis pasijuoikimas iš individo inteligencijos. Ne, aš nepasitikiu savo inteligencija, kada para ligoninėje kainuoja, be daktarų, apie 30 dolerių.

Ir pagaliau, skaitant V. Meškausko išvedžiojimus apie platformas ir komunizmą, randu tokius puikius žodžius: "Už tat ir platformos taip suredaguotos, kad galėtų daugiau ar mažiau patenkinti rinkėjų sentimentus. Nemanau, kad mūsų laikraščiai skaitytųjai yra tokie naivūs, kad patikėtų prieš rinkimus ar tautinių švenčių metu sakomiems paguodžodžiams". Deja, iš laiško komentary kaip tik ir susidarė įspūdis, kad visa mūsų goldwaterinė muzika kaip tik ir surkuta pagal paguodų žodžių melodiją. Komunizmas nėra žvėris, kurį kuščiu pagrasinęs ar numetęs bombą gali užmušti. Komunizmas yra idėja, kurią galima nugalėti tik panaikinus jo reikalingumą, išlyginus nelygybę, pakė-

Kartą prasidėjusiai polemikai dažnai nėra galo ir ji pradeda įkyrėti ir skaitytojams ir redaktoriams. Yra pagrindo bijoti, kad tokias proporcijas jau yra pasiekę pasisakymai dėl V. Rastenio atsiminimų. Bet kadangi V. Rastenis, patikslindamas arba pakeisdamas kai kurias savo atsiminimų vietas, pasisako, jog tai daro norėdamas pasitarnauti istorikams, esu priverstas prie kai kurių vietų sugrįžti...

Aprašydamas prof. Voldemaro ištrėmimą į Zarasus V. Rastenis sudaro vaizdą, kad Voldemaras užsiiminėjo agitacija, tyčia sunkino seklių darbą ir bendrai visam miestui buvo kažkokia "ryškė".

Faktai byloja štai ką: nors Voldemaras turėjo teisę laisvai judėti miesto ribose, sekliai ne kartą be jokios priežasties ir pasiaiškiniųm padavavo jam kelią, neleisdamo eiti į svečius ir panašiai. Nežinia, ar jietai darydavo savo galios demonstravimui, ar pagal išaukščiau gautas instrukcijas. Be "angelo sargo" Voldemaras dažnai negalėjo nei laiveliu pasiirstyti, net ir kai su savimi pasidėdavo vos kelių metų broliuką, kurio tikrai neagitavo ir nekurstė prieš valdžią.

Valstybinių įstaigų tarnautojai buvo įspėti, kad už santykių su Voldemaru palaikymą, o tuoj po 1934 metų įvykių ir su jo pusbrolio šeima, bus pašalinti iš tarnybos. Dėl to labai pergyveno Zarasų tautininkų pirmininkas J. Samas, kuris pats buvo Voldemaro šeimos bičiulis, bet jis kaltino tautininkų centrą, o ne Voldemarą, lygiai kaip ir kiti profesoriaus pažįstami, kuriems buvo žinoma, kad ryškė yra Kaune, o ne Zarasuose.

Fakta, kad Voldemaras, atstatydamas iš vyriausybės, apie 10 mėnesių išgyveno Lietuvos Banko rūmuose, V. Rastenis aiškina kaip nepaprastą valdžios tolerantiškumą ir man dėkoja už pataisą, kurią aš padariau po jo klaidingo pareiškimo, jog Voldemaras banko rūmuose išgyveno apie 2 savaites.

Išėjus iš ministerių kabineto Voldemarui buvo pasiūlyta parašyti prancūzų kalba knygą apie Lietuvos santykius su kaimynais. Buvo susitarta, kad Voldemaras, nemokėdamas nuomos, pasilikis Liet. Banko rūmuose, kur buvo jo didžiulė biblioteka ir kuriai sutalpinti tinkamą butą anais laikais Kaune rasti buvo nelengva. Terminas: 12 mėnesių, sekretorė -- mašininkė, nuo kurios Voldemaras atsisakė, ir visus rankraščius parašė ir perrašė pats dar prieš termino pabaigą.

Visuomenės reakcijai dėl Voldemaro atstatydinimo atslūgus, vyriausybė dar daugiau suvaržė jo pilietinę laisvę, suintensyvino sekimą ir tardymą pas jį atsi-

lankančių. Prezidentūros sferose niekad netrūko tokių, kurie į Voldemaro - Smetonos santykius norėjo įvairyti neištraukiamą klydį ir darbavosi, kad įtikinus tiek prez. Smetoną, tiek visuomenę, kad Voldemaras yra amžinas neuoramas, kuriuo negalima pasitikėti. Jie daugumoje ir pasiarnavo skleidimui gandy, kad Voldemaras gyvena banko bute ir ne tik už jį nemoka, bet ten užsiiminėja antirežimine veikla.

Voldemaras iš buto buvo iškraustytas dar terminui nepasibaigus; jo biblioteka, baldai ir kiti daiktai sukrauti į rūsių jis pats ištrėmė. Knyga "La Lithuanie et ses problemes" (Lietuva ir jos problemos) valdžiai nepatiko, nes ji buvo parašyta istoriko, be ne partinio propagandisto ir kai tik 1933 metais ją išleido prancūzų Mercure Universel leidykla, Lietuvoje ją įtraukė į valstybinį knygų "indeksą".

Dėl skleidiamų apie Voldemarą gandy, kaip būdingą galima pakartoti ir V. Rastenio pastabą, jog pagal kunigą Mironą, Voldemaras reikalavęs opoziciją šaudyti "pačkami".

Gaila, kad V. Rastenio komentaruose nepalikta vietos abejonėms dėl šio baisaus priekaišto, būtent, kad galėjo būti ir taip, kad kun. Mirono pareiškimas nebūtinai turėjo gimi Voldemaro lūpose. Kiekvienas istorijos mėgėjas žino, kad populiarius tautos politikas, kartą netekęs valdžios ir patekęs nemalonėn yra pirmuoju taikiniu gandsams, prasimanyrams, šmeižtams. Reikia, kad tauta nustotų tikėjusi jo bet kokiomis dorybėmis, nes priešingu atveju jis visada pasiliks pavojaus židiniu. O V. Rastenis, be abejo, žino, kad kun. Mironas buvo vienas iš pikčiausių Voldemaro priešių ir bene pats atsako-

mingiausias žmogus dėl Voldemaro - Smetonos santykių parrimo. Jeigu V. Rastenis istorijos labai būtų paminėjęs ir kun. Mirono nusistatymą Voldemaro atžvilgiu, istorikams to būtų pakakę ir be mano komentary.

Po mano komentary Laisvosios Lietuvos Nr. 14, liečiančių kai kurias V. Rastenio atsiminimų vietas ir po jo atsakymo toliau polemizuoti yra nepaprastai sunku. V. Rastenis taip iškydo į lankas, kad jo paskutinį atsakymą suglaustai būtų galima apibūdinti sekančiai: gal aš suklydau... dėl datos ... dėl pavardžių... dėl vietovių, bet ar tai turi kokios nors svarbos būsimam istorikui? Ir vis tik neiškenčiu, tos pačios istorijos laibui, kai kurias ryškesnes klaidas dar patikslinti. Pavyzdžiui, V. Rastenis rašo, kad atentatas prieš Voldemarą įvyko 1928 metais, tuo tarpu tikrumoje 1929 m. Išvardindamas visas to atentato aukas, jis kažkodėl praleido H. Juodakytę, kuri irgi buvo sužeista. V. Rastenis taip pat painioja karių laipsnius, vienoje vietoje juos paaukštindamas, kitoje degraduodamas. Tas pats daroma ir su jų užimtais postais. Mašalaiti, ministerių kabineto vedą jis pažemino į kanceliarijos viršininkus...

Atsiminimuose dažnai pasitaiko netikslumų, bet V. Rastenis, lygiai kaip ir daugelis kitų buvusių Lietuvos veikėjų, atrodo visišškai nepasistengęs savo turimas žinias ir atmintį patikrinti ir patikslinti. O tas daugiausiai ir priverst mane supažindinti visuomenę su man gerai žinomais 1934 metų įvykiais.

Paraginkit savo pa-
žįstamus užsiprenu-
meruoti DIRVĄ

PELNYKITE DIVIDENDUS KETVIRČIAIS

VISOMS TAUPYMO SĄSKAITOMS

TAIP... PAS MUS JŲS TURITE PASIRINKIMĄ ĮVARIŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ ATITINKANČIŲ JŲSŲ REIKALAVIMAMS...

NEATIDELIOJANT ATIDARYKITE SĄSKAITĄ DABAR

DIVIDENDAI IŠSIUNČIAMI PASTU KETVIRČIAIS INVESTMENT SĄSKAITOMS

"SERVING YOU SINCE 1922"

Indėliai apdrausti iki \$10,000 federalinės valdžios įstaigos

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 So. 49th Court, Cicero, Illinois 60650

Juczas F. Gribauskas, sekretorius

Chicago Phone: 242-1395; Suburban Phone: 656-6330

AKIMIRKOS

'Nauja' dangoraižių ideologija

BRONYS RAILA

Margis Matulionis, 21 metų, studijavęs literatūrą Manitobos universitete, Kanadoje, savo pasakaitą Los Angeles Dailių meno klubo pobūvyje apie "jauno tremties studento žvilgsnį į modernią literatūrą tremtyje" užbaigė tokiais žodžiais:

"... Mes, jaunimas, išauginti ikonoklastų generacijoje, kur svyruoja ir grūna visi pastarųjų laikų idealai, kur dūžta neįstengia atsinaujinti senieji stabai ir kyla naujos dangoraižių ideologijos, mes maldauname iš jūsų, mūsų vyresnieji, tos pačios gyvosios dvasios, kuri kadaise kratė Dostojevskio sielą, kuri degino kūrėjų gyslas, kuri badė Homero užgesusias akis. Mes nenorime skaityti knygų, kur aprašomas tik kaimo gyvenimas ir bobelių pletkai, kur centrinių veiksmų užgožia nutautėjimo problema ir tremties dejavimai. Mes norime filosofinių, naujų temų, kur sprendžiamas iš esmės žmogaus likimas ir kur nepatenkinamieji gali surasti naujų, ryškesnių žviesų. Atsisakykime šios bergždžios stagnacijos. Kaip nauji Prometėjai, atneškime naujos ugnies. Jau gana mums vaidilutėjų duoklės, to tuščių aukurų dabojoimo..."

Būdamas daugiau nei trisdešimt metų vyresnis už Winnipego Šv. Bonifacio Kolegijos auklėtinį, be abejo, priklauso generacijai, kurią pavadinti tik vyresniąja būtų gal jau kiek per kuklu.

Reiškia, mes turėtumėm pragariskai skirti savo pažintimis ir skoniams, kas dabar visada jaunimo ir senimo dialoge pabrėžiama.

► Ir štai staigmena! Tie jautriai išsakyti jauno tremties studento žvilgsniai mūsų literatūroje ir literatūroje iš viso man akivaizdžiai parodė, kad mūsų pažintros beveik visai nesiskyrė, kai buvau dabartinio Margio Matulionio amžiaus, o ne tiek labai skiriasi ir dabar, kada mus skiria kone dviejų generacijų neperžengiama praraja.

1925-31 metais aš taip pat augau ikonoklastų generacijoje. Iš Pirmojo pasaulinio karo grįžusių tada irgi kilo "naujas pasaulis", o su juo stiepėsi aukštyn ir Lietuva - su visais savo gimimo džiaugsmiais ir kančiomis. Ramu nebuvo: komunizmas, demokratija, diktatūriniai perversmai, fašizmas. Tai irgi buvo senųjų stabų, šventų paveikslų ir ikonų daužymo gaidynė. Tiesa, mes formaliai nepriklausėme anai 8-tojo amžiaus heretikų, ikonoklastų, sektai, bet tam tikras istorinių polinkių pasikartojimas buvo aiškiai pastebimas.

Man atrodė, kad visi ano laiko konservatorių puoselėti idealai eizėjo, svyravo ir netrukus turėjo sugriūti. Senieji stabai, kurie tada irgi neįstengė atsinaujinti, mano vaizduotėje visai lengvai dužo. Ir nors Kaune, Maironio gatvėje, tada dar tik vienas vienintelis žydų pirklys buvo bebaigęs statyti aštuonių aukštų namą, aš sudraugais karštai skelbiau artėjant naują, skirtingą, į padebesius kylančią dangoraižių ideologiją.

Atmesdami visa, kas atrodė pasenę, nusibodę ir silpna mūsų literatūroje, mes, gal ir nekažin kaip logiškai, vistiek buvome apygėrės nuomonės apie kai kuriuos klasikus. Dostojevskio dvasia vienam kitam kratė gyslas ir Homero poemos badė mūsų apžiliusias akis. Žinojom mes ir Thomas Mann, ir James Joyce, ir Ernest Hemingway, ir net pasikaitydavom juos vertimuose.

Internacionaliniai traukiniai raizė Lietuvą, kosminiai vėjai mums nebuvo svetimi.

► Ak, ne mažiau mes bodėjomės vis skaityti apie kaimo gyvenimą ir bobelių pletkus. Mes norėjom naujų filosofinių ir socialinių temų, kur "iš esmės" būtų sprendžiamas netik žmogaus, bet ir visos žmonijos likimas. Seną pasaulį sugriauti ir žmoniją geriau pertvarkyti mums atrodė savime suprantamas ir nelabai sunkus uždavinys. Reikėjo tik panoreti...

Mes buvome griežčiausiai nusistatę prieš bergždžią stagnaciją. Mes buvome viskuo nepatenkinimi. Ilgėdamiesi naujų ir ryškesnių žviesų, neabejojome, kad mes, kaip Prometėjai, atnešim savo tautai ir žmonijai naujos ugnies.

Mums kartais būdavo net piktai, kad senovės gynėjai ir tiemizerijos vis kažko dar laukia ir nesiskubina mūsų prikaliti prie uolos, kaip aną graikų pusdievį.

Vieninteliai mūsų atkaklūs priešai buvo karo cenzorius (kuris mus kaldavo ne vinimis, bet raudonu pieštuku išbraukydamas geriausias kūrybos eilutes) ir policija. Tik ir žiauriai smetoninė policija nebuvo mums pakankamai brutali. Nors ne vienas esam buvęs areštuoti ir pasėdėję kalėjime, -- ne visuomet tik už politinę ir literatūrinę, kartais ir už viešosios tvarkos ardymą, -- bet tikrai žinau, kad nė vienas iš mano prometėjiškų draugų nė kartą nebuvo policijos kaip reikiant išluputas. Net Petro Cvirkos niekas nematė prikauto prie šatrijos kalno. Net ir Salomėjos Nėries niekas nesusėdėjo sudeginti, kaip raganos...

Na, vaidilutės, kurios buvo pa-

žadėjusios ne mums, bet dievams savo skaisčių, ypatingai netrukė, ir jokios duoklės mes iš jų nelaukėme. Gi budėti prie simbolizmo ir dekadentizmo aukurų buvo tvirtai išsirikiavusi už mus vyresnė senosios generacijos sargyba: Liudas Gira, Faustas Kirša, Vaidilutė-Puidienė, Balys Sruoga, Putinas... Mes tuos aukurų būdotojus tada mažiau vertinome, negu kuolą šlapiai kepurei pakabinti.

Tai gi, būta neišpasakytai nuostabaus panašumo.

Ir tik vienas labai ryškų skirtumas. Mes ne tik nemaldavom vyresniųjų, bet net nepageidavom jokios jų "gyvosios dvasios". Naują ir gyvą dvasią pūsti ruošėmės mes patys. Dangoraižių statymas turėjo būti mūsų darbas, o ne tų estetikos pomadomis susišukavusių frantų arba surūgusių kaimiečių ir bobelių su savo pletkais!

Pagaliau, Kauno Laisvės Alėjoje mes, studentai, savo rankom nuvertėm konę. Net kelis kartus, kol miesto valdyba buvo priversta įvesti autobusus, laukiant ko stambesnio, ir tat jau buvo dangoraižių dvasios priešaušris...

► O dabar, po gerų trisdešimt metų, kas beliko iš tų visų nužydėjusių avantiūrų?

Pasaulio nei raudonu, nei rudu, nei juodu ekstremizmu vis dar nebuvo galima pataisyti. Iš dangoraižio viršutinio aukšto langų vis nepasklido žviesos, kurios padėtų iš esmės spręsti žmogaus likimą. Gyvoji dvasia vis dar neiškilo iš sudaužytų stabų. Sugriuvę idealai tebetalkėjo baloje. Idealai baloje neskęsta. Tik vėl stagnacija. Ir vėl reikia Prometėjų!

Ir kas pasiūčiausia, -- ir vėl galima bent dviem trečdaliais sutikti su jauniausios kartos Margio Matulionio revoliucinėmis idėjomis! Ir vėl su juo neatsiranda daug punktų smagių ginčui.

Galėčiau nebent sakyti, kad kaimo gyvenimas ir bobelių pletkai nėra visiškai niekintinos temos literatūroje. Gabus rašytojas ir iš muškėlio istorijų, o ypač iš bobelių pletkavojimo bei kitokių jų nuodėmių kartais sugėba sukurti šedevrą, kur "iš esmės" sprendžiamas žmogaus likimas", kaip pavyzdžiui, Krėvės "Skerdžius" ar Flaubert "Madame Bovary".

Bet tas vienodai atrajojamas kaimo gyvenimas, bobelių tauškalai, tremties dejavimai ir man dažniausia būdavo nuobodūs. Ir tebenoriu vis naujų filosofinių temų, gyvosios dvasios, ryškesnių žviesų, naujos ugnies. Vis tebesu nepatenkintas ir stačiai (Nukelta į 6 psl.)

Clevelande Gallery International patalpose dail. Alfonso Dargio ir skulpt. Antano Mončio kūrinių paroda yra gausiai lankoma lietuvių ir amerikiečių. Nuotraukoje būrelis lankytojų diskutuoja prie Dargio paveikslų. Iš kairės: P. Maželis, V. Gedgaudas, dail. K. Žilinskas ir J. Čiuberkis. Paroda tęsis iki spalio 15 d. Įėjimas nemokamas.

Keli žodžiai apie Dargį ir Mončį

JŲ PARODOS CLEVELANDE PROGA

Mūsų dailininkams intensyviai dirbant asmeninėje kūryboje, jau seniai buvo pasigستا ir lietuvių administruojamų meno galerijų. Šiai sudėtingai branšai vis neatirsadavo entuziastų. Vadovauti ir sėkmingai vesti meno galeriją, paremtą komerciniais pagrindais, tiesa, reikalinga geros meninės nuovokos ir daug energijos, tačiau mūsų tokių žmonių turėtų rasti. Egzistuojant tokiai institucijai mūsų dailininkams rastųsi daugiau progų savo kūrybą pateikti svetimajai publikai, nekaltant jau apie lietuvių meno gerbėjus, iki šiolie dauguma mūsų dailininkų parodos ruošia-

TELESFORAS VALIUS

mos vis dar tik savai publikai ir grynai savo ratelyje.

Malonu patirti, kad Clevelande atsidarė nauja meno galerija "Gallery International" vardu, (Savininkai Stefa ir Vytautas Gedgaudai).

Savo pirmajai parodai "G.I." pasirinko mūsų visuomenei pažįstamus Dargį ir Mončį. Jų pasirinkimas pirmajai dviejų asmenų parodai, mano manymu yra vykęs. Jie abu taip artimi ne tik asmeninės kūrybos pasireiškimais, bet tinka ir kaip žmonės. Abu nors charakteriais lietu-

viški, net žemaitiški, tačiau abiejų kūryba jau senokai įsiriškiavo į tarptautinę aplinką: jie abu jau ne parapijiniai.

1933-35 mt. Kauno Meno Mokyklos avangardą sudarė to laiko entuziastai studentai, emę iš mokyklos ką tik jėgos jiems leido. Ieškoję lietuviškumo nuotaikų kūryboje, kreipė dėmesį į vakaruose vykstantį dailės idėjų judėjimą bei jos išraišką. Be to, šios klasės studentai susirijo ir draugiškumo saitais, kaip tada mums atrodė, parūpo sudaryti grupę, kuri būtų begalo tamprė.

Tuo tat laiku ir buvo suorganizuotas meno kolektyvas "Forma". Šalia grynai kūrybinių saitų, studentai išėjo organizuoti ir išoriniai. Pastebėjome sidabrinus žiedus su "Formos" emblema. Kiek vėliau grupė uniformavosi ir pilkomis išskirtinos formos skrybėlėmis. Jei mums, grupei nepriklausiusiems tai ir atrodė kiek neįprasti, tai juos tas labiau sujungė, turint galvoje kitų studentų ir mokytojų nepaslėptas replikas jų atžvilgiu.

Alfonso Dargis buvo vienas iš tos grupės ir gal dar ir šandien vienintelis, kuris tuo gyveno ir tuo tikėjo. Dar ir šandien jis neišsiskiria su tuo laiku aukšakalio Kelbauskio firmoje gamintu žiedu. Dargis kaip anais laikais, taip ir šandien išliko aristokratiško tipo dailininkas. Gal kartais ir bohemiškas, tačiau nuosaikus ir begalo miegas... Laisvės Alėjos ir Daukan-

(Nukelta į 5 psl.)

Pianistas Andrius Kuprevičius su Fine Arts žurnalo kritike Katherine Merkel Dargio ir Mončio parodoje.

V. Plidžinsko nuotrauka

ISPANŲ ŽEMĖJE

R. SPALIS

(4)

Tačiau klystų, kas galvotų, kad ispanai tinginiai. Tie 1600 mylių liudijo didėlį darbštumą. Gražiausiai užsodinti, prižiūrėti alyvų miškai, nukapotos uolos, atrodo, išnaudota kiekviena tinkamesnė žemės pėda. Surinkti, sukrauti akmenys, tvarkingiausiai sudėtos terasos vynuogėms ir tai tokiu plačiu mastu, kad, žinant klimato sąlygas, tenka tik stebėtis ir pagerbti žmogaus ištvermę. O toji kova dėl vandens laukams, vynuogėms laistyti tikrai nuostabi. Tenka priminti, kad vietomis per ištisus mėnesius neiškrenta vandens lašelis tuo tarpu ir dykumose palaikoma gyvybė dėka žmogaus sumanumo ir energijos.

Didelę duoklę tenka atiduoti ir tam gyvuliui asilui. Jei tinginį ir kvailį dažnai vadiname asilo vardu, tai negailestingai skriaudžiame tą darbštų, ramų ir ištvermingą keturkojį. Tikstančius mačiau jų nešančius ant nugaros savo šeiminius, nepajėgiančius pasijudinti nuo karščio, per valandas sukančius ratus, pumpuojančius vandenį laukams drėkinti ir t.t. ir t.t. Nepastebėjau, kad asiliukas būvą badomas, šaukiamas ar raginamas. Dažnai jį tą patį vąvą-namą įslenka žmogus, paskui jį ir asiliukas. Žiūrėk prie vieno alyvos medžio pavėsyje guli žmogus, prie kito jo keturkojis draugas. Vos bekrutanti senutėlė, paguldyta kėdėje, viena akimi seka asiliuką, kuris ratu suka savo jungą. Užmerktų senutėlės akis poilsui ir asiliukas sustotų "siestai". Kuo neturtingesnis šeimnininkas, tuo prastesnis ir asiliuko maistas. Žiūrėk, pakelyje

vargdieniai žmogus sumedžiojo žiupsnelį išdegusios vikšvos ar panašiai ir ištisus kilometrus jis brenda per įkaitintą orą, nešdamas tą nusususį maistą savo nedalios draugui.

Mažiau derlingame plote, o derlingų laukų ne taip daug Ispanijoje, ganosi juodų ožkų bandos. Jos stebėtinai sukarėvintos. Piemuo, suaugęs vyras, eina priekyje, o susiglaudusios ožkos seka paskui, nesidaikydamos į pagundas. Kiek jų pieno prisigėrėme, kiek sviesto suvalgėme, tai tik viešbučių savininkai gali pasakyti.

Keliai neblogi, kur pagrindinės, svarbios susisiekimo linijos. Tai šen, tai ten darbininkai taiso kelius. Jų dienos uždarbis vos 100 pezetų. Labai nedaug. Girdėjau, kad jie lėčiau dirba, dėl oro sąlygų, kad ten dažniau "siestos". Tiek uždirbant, sviesto nepažinsi, nes jis brangus. Tenka melonais pasitenkinti, tačiau po truputėlį gyvenimas gerėja. Anot p. Bačio, išleistas įsakymas draudžias mažiau mokėti, kaip 60 pezetų per dieną. Įstatymas taikomas darbdaviams, kurie mėgina išnauduoti darbininką. Tikimasi vėl pakelti atlyginimus.

Netoli Granados subaltuoja sniegas ant Sierra Nevados kalnų. Pati Granada 2000 pėdų virš jūros. Ne pats miestas traukia turistus, kiek pasakiški Alhambros rūmai, statyti 13 šimtmečiuje. Ak, neįmanoma trumpai aprašyti tų rūmų lengvumą, struktūrą, dekoracijas ir vaizdų turtingumą žiūrint į apačioje gulinius slėnius. Jei kada skaitysiu pasaką ir pasinersiu į fantazijos pasaulį, visad matysiu Alhambra. Jos istorija turtinga, įdomi ir tragiška. Norėčiau pabūti ten daug ilgiau, norėčiau naktį vienas pavaikščioti po rūmus, pažvelgti į slėnius.

Sukam vis toliau į vakarus. Esame tik 40 kilometrų nuo Gibraltaro, o už jo paslaptieji rytai, Afrika. Ar pavyks ten iškelti koją -- nežinau, bet vilioja Nilas, sfinkso ir piramidės.

Tarp tarpeklių sukam į garsią Seviliją. Ir Cezaris, ir fenikiečiai, ir vandalai, ir visgotai ir kiti valdė šį miestą.

Jis platus, ruimingas, gražiausi parkai dabina jį, bene gražiausi Ispanijoje. Čia ir Kolumbas palaidotas katedroje, bet greta ir kita žymenybė -- Alkazaras, maurų tvirtovė ir pilis, kuri, berods, krito paskutinė. Sevilijoje yra kas žiūrėti, yra kuo džiaugtis. Alkazaro pilis primena pasakišką Alhambra.

Sevilijoje išgyvenau naują patyrimą. Išėjė iš gerai vėsinamo viešbučio į gatvę, pasijutome tartum įkisti į karštą orkaitę. Tai buvo toks nuostabus jausmas, kad kurį laiką negalėjome atsistebėti tuo reiškiniu. Tik vėliau Cordoba nugalėjo, kur karštis pakilo virš 42 Celsijaus. Karštis, sausas, taigi nežudantis. Jei Sevilijoje prisivaikščiojom, kiek norėjome ir kiek laikas leido, tai Cordoboje užteko ir 25 minučių. Ten gatvių tempas lėtas, vietiniai slenka tartum turistai, laikydamiesi pavėsio. Vos kelios drąsios tetulės, juodai apsilvokusios, laikėsi, kur saulė kapoja.

Vietiniai moka gintis nuo to karščio. Jie turi taip vadinamą "patio" (ar panašiai tariamą žodį) -- kiemą apsupta namais. Kieme vanduo ir daug žalumos, kuri palaiko drėgmę. Į tokį kiemą iš gatvės veda tunelis. Paprastai toks tunelis turi vartus, kurie geležiniai, gražiai išdailinti. Sustojus prie tokių vartų, pasijunti tartum prie atdaro šaldytuvo. Turtingieji kiekvienas sau turi tokią "patio". Mažiau turtingi jungiasi į krūvą. Apžiūrėjom vieną tokią "patio", aplink kurį 10 šeimų spietėsi. O tų puodų, augalų, augalėlių kieme -- viską palaistyti 2 valandų darbas.

Sevilijoje susižavėjau ispanų šokiais. Anksčiau teko matyti ekrane, bet net negalima lyginti. Dirbtinai persiustas vaizdas nuslepia daug grožio. Jei kur arčiau būčiau, dažniau ečiau pasižiūrėti. Vėliau panašius šokius teko matyti Madride, naktiniame klube, bet tai tik pinigų mėtymas. Šokėjos lyg arklio galvos ir vyrai neužaugos.

(Bus daugiau)

Dail. K. Žilinskas, A. Juodvalkienė, I. Kuprevičienė ir S. Gedgaudienė Dargio ir Mončio parodoje. V. Plodžinsko nuotrauka

APIE DARGĮ IR MONČĮ...

(Atkelta iš 4 psl.)

to gatvės kampe, prieš Pieno Centro darželį buvo "Lietuvaitės" viešbutis. Šiandien tas eilinis Kauno viešbutis man prisimena tik todėl, kad jame per eilę metų gyveno Dargis, kur šalia asmeninės kūrybos darbų, tuo laiku buvo apskrovės ir daugybė taikomosios dailės darbų: plakatai, įvairių parodų projektai, teatro pastatymų piešiniai. Dargio kambarys atrodė daugiau atelje, išmargintas nukabintais paveikslais.

Kadangi viešbutis buvo pačiame Kauno centre, tai buvo patogiu minutei "užbėgti" visai eilei draugų. Dailininkai, žurnalistai, muzikai bei kiti čia persimesdavo keliais sakiniiais ir, žinoma, penktą valandą Dargio kambarys ištuštedavo, nes visi pakildavo Konrado kavinėn "disputams". Čia prirūkytos kavinės triukšme, prie Pundžiaus Vandens Nešėjos skulptūros, Dargis atlikdavo ir daug reikalų: su prof. Baldausku aptardavo lietuviškų vestuvių iliustravimo problemas, su teatro žmonėmis -- pastatymo apipavidalinimą ir kt...

Studijų Vienoje, Austrijoje metu Dargis kai kurioms vasaroms grįždavo Lietuvon. Būdavo maionu su juo praleisti valandas Kaune ir išsikalbėti teatro ar grynojo meno klausimais. Prisimenu tų pokalbių atvirumą ir nuoširdumą. Dargio skaidri nuotaika ir mokėjimas atsipalaiduoti nuo jam rūpimų problemų buvo mūsų stebima su pavydu ir pasigerėjimu...

Eksperimentavimas dailėje Dargio buvo puoselėjamas jau nuo meno mokyklos laikų. Maišytų technikų panaudojimas jo kūryboje visada būdavo gaivalingas ir sėkmingas. Tuo pačiu užsidegimu Dargis eksperimentavo ir gyvendamas Rochesteryje, praėjęs pro visą eilę režinių, akvarelės, aliejaus ir piešinių japoniškame popieriuje galimybės.

Šiuo metu Dargis ruošiasi kelti parodą Vokietijoje ir po to rudenį vyks į Paryžių...

★

Antanas Mončys skulptūroje jau kreipė į savo dėmesį dar studijų metu Freiburge. Matomai jį

viliojo Paryžius jau ir tada, nes dažnai Antaną matydavau su prancūzų kalbos vadovėliu rankoje. Jo svajonė išsipildė: gavęs prancūzų įstaigų skirtą stipendiją išvyko Paryžiumi tęsti skulptūros studijų, kur pastoviai įsikūrė ir šiandien tuo džiaugiasi...

Paskutinį dešimtmetį Mončys yra produktyviai išnaudojęs ir jo skulptūros darbai, jo parodų Paryžiuje proga, yra susilaukę, išskirtinai geros kritikos. Teko maloni proga Mončį net keliais laikotarpiais stebėti Paryžiuje ir kas kart vis džiaugtis jo atsiekimais. Jis turi kruopščiai surinktą visų savo darbų foto nuotraukų rinkinį. Nuotraukos geros, didelio formato ir kruopščiai apipavidalintos (su kūrinių metrika), todėl nors darbams jau "išslydus" kolekcionierių rankas, galima tiksliai stebėti Mončio visos kūrybos eigą. Ne be to, kad daugybė skulptūros darbų medyje, akmenyje, švine, grafite ar varjė išdėstytos jo bute...

Mončys yra tikras pašaukimo vergas ir pilną laiką skiria kūrybai. Jei anksčiau dirbo savo privačiame bute ir tas sudarė tam tikrų nepatogumų, tai jau eilę metų Mončys yra laimingas turėdamas dirbtuvę visai netoli savo buto. Dirbtuvė, ypač skulptoriui yra būtinybė: įgalina pilnai koncentracijai bei skulptūros formatui.

Apsilankant jo bute ar studijoje teko pastebėti skulptoriaus ryžtą ir tikėjimą kūrybai iš esmės. Šypsnyis ir laimė atsispindi jo veide, kada bičiuliškas pokalbis nukrypsta apie šiandieninį meną. Taip, tada yra laimingos valandos Paryžiuje...

* MŪSŲ LIETUVOS II tomas intensyviai renkamas Lietuvių Enciklopedijos spaustuvėje. Knygos leidėjas Juozas Kapočius daro viską, kad ir šis tomas būtų techniškai tobulas. Jau gamina mos ofsetinės klišės ir atliekami kiti spaudos darbai. Skaitomos keturios korektūros; surinkta trečioji dalis knygos teksto; netrukus prasidės laužymo darbai. Šį ir anksčiau išėjusį ML I tomą galima gauti Lietuvių Enciklopedijos leidykloje, 361 Broadway, P.O. Box 95, South Boston, Mass. 02127.

Korp! Neo-Lithuania stovykloje

Pirmadienis, 1964 m. rugpjūčio mėn. 31 d. Po stovyklos iškilmingo atidarymo, kai svečiai, kurie buvo apsilankę į stovyklos atidarymą, išvyko namo, prasidėjo stovyklos normalus gyvenimas. Anksti rytą, saulei gerokai pakilus ir savo spinduliais šildant Echo Valley Lodge ir medžių viršūnes ir žolynus, prieš 9 val. rytą pasigirdo per garsiakalbį stovyklos komendanto filist. inž.

"kelių lašelių lietus, tai ne lietus. Už penkiolikos minučių vėliavos pakėlimas, prašau visus rinktis aikštėje prie vėliavos." Ir vėl ta pati procedūra.

Paskaitą skaitė Garbės Filisteris Stasys Santvaras tema: "Bendras žvilgsnis į literatūros meną". St. Santvaras savo paskaitoje pažymėjo, kad fatališka būtų tikėti, kad tautinę literatūrą sudaro tik genijų kūryba. Visų pir-

Filisteris dr. E. Noakas skaito paskaitą "LST Korp! Neo-Lithuania tradicijos". Sueigai pirmininkavo sen. K. Ciénas.

Gruzdžio balsas, -- kviečiantis rinktis aikštėje vėliavos pakėlimui. Visiems giedant Lietuvos himną, buvo pakeltos Lietuvos ir JAV vėliavos.

Po pusryčių buvo skaityta filist. dr. E. Noako paskaita: "LST Korp! Neo-Lithuania tradicijos". Prelegentas kalbėjo apie tradicijas, jų reikšmę tautos gyvenime ir priėjo prie Korp! Neo-Lithuania tradicijų ir jų reikšmės korporacijos gyvenime. Išryškino pagrindines korporacijos tradicijas, kurios negali keistis ir turi palikti pastovios, kaip korporacijos pagrindiniai principai, ir mažiau reikšmingos tradicijos, kurios atsižvelgiant į kintančias aplinkybes, gali būti ir pakeistos. Po pietų stovyklos gyvenime didelį gyvumą ir veikimą parodė juniorai. Posėdžių salėje jie vietoje referato sušaukė visus seniorus ir filisterius ir sudarę savąjį prezidiumą labai vykusiai inscenizavo Gumbinės archeologijos komisijos kasinėjimo pranešimą.

Stovyklos juniorų "vadai" Uosis Juodvalkis ir Algis Antanavičius Gumbinės archeologijos komisijos pirmininko ir asistento vaidmenyje linksmina stovyklautojus.

Juniorai Algis Antanavičius ir Uosis Juodvalkis -- pavaizdavo iškasenų užrašus akmens plytoje ir rodė įvairias bonkas ir bonkutes, iš kurių gilioje senovėje neolituanai - seniorai alų ir midų gėrė. Po humoristinio "archeologijos profesorių" pranešimo gyvenimas užvirė prie baseino.

Vakare įvyko vėliavo nuleidimas, giedant tradicinę giesmę Marija, Marija... Prie vėliavos nuleidimo dalyvauja visi filisteriai, seniorai ir juniorai su spalvomis ir svečiais. Po vėliavos nuleidimo vakarienė, o po vakarienės įvyko juniorų surengta "moteriškių madų paroda".

Pamiškėje buvo sukurta laužas, kur jaunimas iki vėlyvos nakties dainavo tradicines dainas. Pirmoji stovyklos darbo diena praėjo labai aktyviai pasireikšiant juniorams.

Šiomet jų į stovyklą atvyko nemažas būrys ir iš karto užmezgė tarpusavio ryšius parodė didelį solidarumą.

Antradienis, 1964 m. rugsėjo 1 d. Iš ryto dangus apsiniaukęs mažais debesėliais. Per garsiakalbį pasigirsta stovyklos vadovo filist. V. Gruzdžio balsas:

ma ją sudaro maži, vidutiniški ir dideli talentai. Laiko tekmėje paprastai jie ir būna ta dirva, kurioje gimsta genijus. Nuolatinė poezija visada buvo ir dabar tebėra įkvėpta, betarpiška, giliai išgyventa ir savaiminga poezija, nors ji būtų prieš tūkstantį metų ar tik prieš tris dienas rašyta. Suskirstęs kūrybą į tris laikotarpius: į prieš Maironį, Maironio laikotarpį ir naujuosius rašytojus, padaręs trumpą tų laikotarpių analizę ir nusakęs jų reikšmę, filist. St. Santvaras labai įdomiai savo kalboje nupiešęs tų laikotarpių kūrybos pobūdį, priėjęs prie modernių lietuvių rašytojų ir poetų emigracijoje, davė pilną jų kūrybos vaizdą.

Nors iš ryto dangus ir buvo apsiniaukęs, bet greitai pragiedrėjo ir saulė šildė ir kepino. Vakare vėl junioro ar senioro referatas.

Senioras Algis Garlauskas iš Clevelando, skaitė referatą tema: "Pastabos apie lietuviškos

studentai eina į kinus, ar šokius su amerikietėmis ir t.t.

Lietuvaitės studentės atsikirta, kad jų pasyvi rolė, jos negali kviešti vaikinių išeiti į pobūvius, jos turi laukti, kol bus pakviestos, jeigu jų nekviečia lietuviai - kolegos, jos priverstos išeiti su kitataučiais, kurie joms parodo dėmesį ir jas pakviečia. Buvo prieta išvados, kad lietuviai studentai privalo kurti lietuviškas šeimas ir stengtis draugauti su savo tautos jaunimu. Vakare vėl laužas -- jaunimo labai mėgiama vakarams praleisti pramoga.

Trečiadienis, 1964 m. rugsėjo mėn. 2 d.

Šiandien paskaitą skaitė jaunosios kartos filisterė Ald. Čekienė tema -- "Idealizmas, materializmas ir mes". Prelegentė savo paskaitoje davė idealisto ir materialisto apibrėžimus. Siūlė neolituanams būti idealistais ir nepaskęsti vien materializme. Negalima paneigti gyvenimo patogumų, gražių automobilių, sąskaitos banke, nes žmogus ne vien siela, bet ir kūnu gyvena. Būtų netinkama pasistatyti sau vienin-

telį tikslą materializmą, gerybių didinimą, atmetus ir užmiršus kitus žmogaus dvasios reikalus. Jaunoji karta čia Amerikoje turėdama gerą ir aprūpintą gyvenimą, turėtų savo išdarbio dalį aukoti lietuviškos knygos ir spaudos palaikymui, paremti lituanistines mokyklas, aukoti lietuvių kultūros reikalams, rūpintis lietuvių tautos išlaisvinimu iš bolševikų jungo, kultūriniais reikalais ir ugdyti savo intelektą. Po paskaitos buvo diskusijos.

Kadangi pirmadienio naktį juniorų sukilimas prieš vadovybę nepavyko, kompromisui stovykloje buvo paskelbta juniorų diena. Visą stovyklos gyvenimą tvarkė juniorai. Jie rytą pakėlė vėliavą, jie vadovavo sueigoms, jų buvo ir referatas.

Referatą tema "Pro Patria" skaitė Jūratė Jakubauskaitė iš Chicago. Savo referate ji nurodė lietuvių kalbos mokėjimo ir vartojimo savųjų tarpe svarbą, kvietė būti gerais lietuviais, susipažinti gerai su Lietuvos istorija, lietuvių rašytojais, pažinti laudies kūrybą ir dirbti lietuvių tautos labui.

-jn-

(Bus daugiau)

Garbės filisteris Stasys Santvaras skaito paskaitą: "Bendras žvilgsnis į literatūros meną". Šalia sėdi sueigai pirmininkavęs sen. Valentinas Krumplys.

Sen. Algis Garlauskas skaito referatą "Pastabos apie lietuviškos šeimos išlaikymą". Sueigai pirmininkavo Algis Ignatonis ir sekretoriavo Vida Ruklytė.

Fil. Aldona Čekienė skaito paskaitą: "Idealizmas, materializmas ir mes", sueigai pirmininkaujant jun. Gint. Vaičiūčiui ir sekretoriaujant jun. Jūratei Jakubauskaitei. V. Gruzdžio nuotraukos

Grupė stovyklautojų bendroje sueigoje klausosi filisterio dr. E. Noako paskaitos.

CLEVELANDE NAUJAI ATIDARYTA
GALLERY INTERNATIONAL
13218 SUPERIOR AVENUE
(kampas Superior ir Euclid Avenue)

nuo rugsėjo 12 iki spalio 15 d. ruošia

**dailininko
ALFONSO DARGIO
ir
skulptoriaus
ANTANO MONČIO
KŪRINIŲ PARODĄ**

Galerija atidaryta kasdien,
išskyrus pirmadienius, nuo
2 iki 7 val. vak. ir sekmadieniais nuo
2 iki 5 val. vak. Įėjimas nemokamas.

'Nauja' dangoraižių ideologija...

(Atkelta iš 4 psl.)

nepakeliu bergždžios stagnacijos, ar ji būtų sukausčiusi mūsų seniausius ir jauniausius rašytojus, ar mūsų meną, teatrą, lietuvišką liaudies dainą, ar žurnalistus ir lencinagėlio šokėjus, ar Vliko bei ALT atsišaukimų ciceronus ir kitokią pasibaisėtiną grafomaniją.

Bet kas iš to? Kas iš to, jei mudu abu vis tik taip kalbėsime, o kiti ir dar spalvingiau? Kas iš to, kad šitokioje retorikoje sutiksime? Aš net įtariu,

kad mūsų pažiūrų panašumas čia net nebūtų toks didelis, jei pradėtume kiek tiksliau reikalus mėsinti ir įteigti šv. Bonifacio Kolegijos auklėtinio programos žodžiuose nebūtų sudėta tik pati bendriausia, maždaug nieko nepasakanti prasmė.

Jeigu jūs dar kartą paskaitysite pradžioj pateiktą citatą, ten rasite štai kokius obalsius: dūžta stabai, kyla naujos dangoraižių ideologijos, gyvoji dvasia, ikonoklastų generacija, naujos filosofinės temos, ryškesnės švie-

sos, žmogaus likimas, bergždžia stagnacija, nauja Prometėjų ugnis, vaidilūčių duoklės, tuščių aukurų dabojobimas...

Kad tų žodžių junginys ką sakytų, reikia juk pirmiau į juos pripilti kokią nors konkrečią prasmę, turinį, tikslą, reikšmę. Jie gi yra visiškos bendrybės, kurios pačios nieko nepasako, dabarties neapčiuopia, naujos programos neatskleidžia, visiems tinka.

Taip buvo galima kalbėti be jokios atsakomybės ir prieš 40 metų, kaip ir prieš 2000 metų. Ir taip būdavo kalbama.

Bet jei mes abstrakčiai sutinkame bendrybę, pakilkime į viršutinį Empire State Building aukštą New Yorke, kur mums platesniais akiračiais atsiskleis dangoraižių ideologija. Kiek joje dar galima išvysti šviesų apie lietuvių tautą ir jos literatūrą, gal mudu pastebėsime šiuos tris dalykus:

Pirma, - mudu labai nustebėsime, kaip iš viso lietuvių literatūra dar gali būti gyva šiame dangoraižių pasaulyje! Tada pa-

jusiva daugiau pagarbos tiems, kurie ją kuria ir palaiko. Po to, suabejosiva, ar sugebės ją toliau kurti ir ugnim žaudyti naujieji prometėjai.

Antra, - tada atsiminsiva, kad už mūsų literatūrą ir kultūrą beigi už mūsų tautos garbę yra atsakingi ne tik šios dienos vyresnieji, bet ir jaunesnieji, ne tik praėjusios generacijos, bet ir priaugusios ir būsimos generacijos. Visiems mums duota ta pati privilegija būti kalbama prie uolos prometėjais, aklaais homerais, epileptikais dostojevskiais, metafizikais aristoteliais, humanistais camusais ar vitalistais hemingway'jais.

Trečia, - nustebę dėl to ir tati atsiminė, mudu suprasiva, kad tenai toliau, žemiau dangoraižių, vyksta retai regėta egzistencinė įtampa dėl mūsų tautos likimo, sukrečianti dvasią ir deginanti gyslas. Vyksta kova tarp vergijos žnyplių ir laisvės idealo, tarp tautos naikimo ir jos gyvybės stangrumo.

Tatai yra ne vienintelė, bet dabar mūsų svarbiausioji "tema" kurioje "sprendžiamas iš esmės žmogaus likimas ir kur nepatenkintieji gali surasti ryškesnių šviesų".

Ši tema nėra labai nauja. Bet ji yra lietuviška, ir visuotinė, ir ne už ilgo ji vėl bus pasaulinė.

Visa, kas mums lieka, tai tik išspręsti vieną mažą "smulkmeną": kaip tą temą pergyventi ir iš jos sukurti meno šedevrus literatūroje, muzikoje, dailėje ir galbūt prometėjiškame mūsų pačių kasdienos gyvenime.

Dail. A. Tamošaitienė, LB I apylinkės valdybos pakviesta, Clevelande rugsėjo 27 d. ruošia savo darbų parodą Čiurlionio ansamblio namuose. Nuotraukoje dail. A. Tamošaitienė savo studijoje prie staklių audžia tautinius lietuvių rūbus.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE...

* SANTARIEČIŲ SIMPOZIUME apie degeneraciją lietuvių bendruomenėje ištraukos bus transliuojamos penktadienį, rugsėjo 18 d. per Tėvynės Garsų radiją. Simpoziume dalyvauja Jonas Šolūnas, Henrikas Žemelis ir Vincas Trumpa.

* VYSK. VALANČIAUS LITUANISTINĖS MOKYKLOS mokslivai šeštadienį rugsėjo 19 d. 9 val. ryto dalyvauja šv. Mišiose, kurias atnaušins ir pamokslą pasakys mokyklos kapellonas kun. P. Dzegoraitis.

Tėvai kviečiami patys dalyvauti ir laiku atvežti vaikus į pamaldas. 9 val. 30 minučių ryto darbas pradedamas klasėse.

SKAITYK IR PLATINK DIRVĄ

HELP WANTED MALE

TOOL AND DIEMAKERS AND REPAIRMAN

Day and night shifts.

Steady work, modern equipment, good pay, paid insurance, hospitalization and vacation. Must be experienced.

Call Joe Ronay DI 1-8100
CUYAHOGA STAMPING CO.
10201 Harvard Ave.

SHEET METAL MECHANIC

Working with aluminum and stainless steel. Have complete knowledge of press brake, punch press and spot weld methods.

Crescent Metal Products, Inc.
12711 Taft Ave.
See Mr. Frank Lepick

TOOLROOM MACHINIST

Experienced for fabricators of light gauge aluminum and stainless steel sheet metal, jigs, fixtures and dies. Most fringe benefits. Wonderful opportunity. See Gus Kujala.

Crescent Metal Products, Inc.
12711 Taft Ave.

HELP WANTED FEMALE

Part or full time. Experience not necessary. Pleasant working conditions.

DAVIS BAKERY
YE-2-7601 -- ask for Mr. Sandors after 1 p.m.

CAR HOPS

Over 21; experienced preferred; hourly wages plus good tips; uniforms, meals furnished; fringe benefits and paid vacations. Apply in person after 6 p.m.

KENNY KING'S RESTAURANT
5836 Mayfield Rd.

WAITRESSES

Over 21; experienced preferred; hourly wages plus good tips; uniforms, meals furnished; fringe benefits and paid vacations. Apply in person after 6 p.m.

KENNY KING'S RESTAURANT
5836 Mayfield Rd.

CASHIERS

Over 21; experienced preferred; hourly wages plus good tips; uniforms, meals furnished; fringe benefits and paid vacations. Apply in person after 6 p.m.

KENNY KING'S RESTAURANT
5836 Mayfield Rd.

Visais apdraudos reikalais kreipkitės į vieną iš seniausių apdraudos įstaigų Clevelande.

Mūsų "Stock Casualty Co's" duoda 15-25% nuolaidos geriams mašinų vairuotojams.

ATSTOVAS
VYT. SENKUS
WO 1-6820
Office ME 1-5997
M. A. SCHNEIDER CO.
2710 Lorain Ave.,
Cleveland, Ohio

Kas tik turi gerą skonį
Viską perka pas Lieponį!

Lietuvių Prekybos Namai

FURNITURE CENTER, INC.
Vienintelė lietuvių prekybos įmonė Amerikoje, parduodanti importuotus ir vietos fabrikų baldus, kilimus, namų įrengimus; televizijos ir Hi-Fidelity bei Stereo aparatus. Be to, pardavinėja baldus biznio įstaigoms, vasarvietėms, moteliams ir viešbučiams. Dovanai sudaromi specialistų dekoratorių planai.

FURNITURE CENTER, INC., ČIKAGOJE
6211 So. Western Ave., Marquette Parke
Tel. PRospect 8 - 5875
3207 So. Halsted St., Bridgeporte
Tel. Victory 2-4226

Abi krautuvės atidarytos pirmadienį, ketvirtadienį, nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro, kitomis dienomis nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais nuo 12 val. iki 5 val. atidaryta tik Marquette Parko krautuvė.

PETKUS

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

GUŽAUSKŲ

BEVERLY HILLS
GĖLINYČIA
GĖLĖS VISOMS PROGOMS
2443 WEST 63rd Street
Chicago, Ill.
Telefonai:
PR 8-0833 ir PR 8-0834

SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, TAIP PAT IR MAISTĄ
SIUNČIA

licenzijuota lietuvių įmonė, registruota
U. S. Department of Justice

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Marquette Gift Parcels Service
3212 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Tel. CA 5-1864

2439 West 69 St. ir 2608 West 69 St.
Chicago, Ill. 60629. Tel. WA 5-2737

DIDELIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų
Lietuvoje pageidaujamų prekių PAPIGINTOMIS
KAINOMIS.

Akordeonai, siuvamos mašinos, skalbimo mašinos,
automobiliai, pianinai, motociklai iš Europos ir Sov.
Sąjungos sandėlių.

Vedėjai E. & V. Žukauskai

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS!
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokam visas pašto persiuntimo išlaidas.
- Dabartinis dividendas 4 1/2% išmokamas du kart per metus.

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;
Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

DIDŽIULIS PASIRINKIMAS prekių ir kainų

TVOROS

Antrieji žieminiai langai ir durys iš STAINLESS STEEL (8 rūšių), ALUMINIJAUS, NYLONO STOGELIAI ir kiti įvairaus metalo ir stiklo gaminiai.

KOSTAS BUTKUS
Tel. LU 5-6291
Chicago

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

PARAMA-

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332
Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. Imp. 3-Star FRENCH COGNAC	5th	4.59
2. Antique Bourbon Kentucky Str. Whiskey	5th	3.98
3. CANADA DRY VODKA	5th	2.98
4. Imp. French NAPOLEON Brandy	5th	3.35
5. COINTREAU Liqueur	5th	4.75
6. CHIANTI Imported Wine	5th	.98
7. Zeller SCHWARZE KATZE	5th	1.29

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

Naturally

SUPERIOR SAVINGS

SINCE 1909

13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.

HOME and REMODELING
LOANS
INSURED SAVINGS

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

* RAŠYTOJAS VINCAS RAMONAS, vykdamas į dės dr. V. Trečioko laidotuves, buvo sustojęs Clevelande pas brolių, Vilties d-jos p-ką dr. VI. Ramanauską. Ta proga atsilankė į Dirvos redakciją.

* ADĖLĖ IR HENRIKAS BAJELIAI, Dirvos skaitytojai iš Los Angeles, lankydami Clevelande pas K. ir O. Karpius, jų lydimi atsilankė Dirvos redakcijoje.

Bajelliai, Karpių lydimi, nufilmavo prez. A. Smetonos kapą, Liet. Kult. darželį ir kitas įdomesnes vietas.

A. Bajellienė savo laiką buvo veikli Margočio taktininkė Chicagoje, Los Angeles Bajelliai veikia ALTS-gos skyriuje ir Taut. Namų valdyboje.

* SENATORIUS BARRY GOLDWATERIS bus Clevelande spalio 27 ar 28 dieną ir 8 val. vakare kalbės Public Auditorium, Bille-tai nemokami, bet juos reikia iš anksto užsisakyti. Užsisakyti galima pas Dr. Vladą Ramanauską, Julijų Smetoną, Kazį Karpių ir kitus Lietuvos Komiteto Goldwateriui Remti narius.

RAMOVĖNŲ RENGIMAS POBŪVIS

Rugsėjo 20 d. 2 val. p.p. Čiurlionio Ansamblio namuose, 10908 Magnolia Dr., Cleveland, Ohio, L.V.S. Ramovės Clevelando skyrius rengia šeimininį pobūvį. Šeimininkės paruoš skanius pietus. Prie skanių valgių ir jaukios aplinkos bus smagu praleisti šventadienio popietę ir pasidalinti įspūdžiais. Gros šokių muzika.

Kviečiame dalyvauti ramovėnų su šeimomis bei svečiais. Kviečiame ir Clevelando liet. visuomenę pabendrauti su ramovėnais.

Pakvietimus galima įsigyti bei užsisakyti pas skyriaus valdybos narius, iki rugsėjo 18 d.

Galima skambinti telefonu: L. Leknickas -- 371-5940, V. Knis-tautas -- 881-9657, Pr. Mainelis -- ME 1-4328.

* Laikas patikrinti visus savo turimus draudimus. Mielai patarnausime. Skambinkite: Z. Obeleniui 881-7741 ar V. Giedraičiui 944-6835.

Savininkas parduoda didelį kolonial. Tinka did. šeimai ar pajamoms. 5 miegamieji, 2½ vonios, 3 garažai. 18724 Neff Rd. Telef. 481-3768.

New Yorko vyrų oktetas, vadovaujamas muz. A. Mrozinsko, Clevelande suruoštamame koncerte, turėjęs didelį pasisekimą. A. Kavalidnuo nuotrauka

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai 35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185th St.
KE 1-7770

Rengėjai ir programos išpildytojai LB I apylinkės suruoštamame K. Donelaičio minėjime. Stovi iš kairės: K. Karpius, F. Eidimtas, V. Pleškaitis, E. Blandytė, A. Mikulskis, O. Mikulskienė, Puškoritė, S. Barzdukas, A. Augustinavičienė, Z. Tarutis, R. Zorska.

DONELAIČIO MINĖJIMAS

ALB Clevelando I-os apylinkės valdybos rimtai parengtas Donelaičio minėjimas praėjo tinkamu orumu rugsėjo 12 d. šv. Jurgio parapijos salėje. Bet tenka labai stebėtis ir gailėtis, kad publikos teatsilankė vos nevos apie 80 asmenų.

Pirmininkas F. Eidimtas, vedęs programą, tarti įvado žodį pakvietė PLB valdybos vicepirmininką St. Barzduką, kuris parbrėžė šio minėjimo prasmę ir bendruomenės visuotinumą. Ma-

lonus suderinimas -- bendruomenė yra paskelbusi Donelaičio metus, Clevelandas gi šita iškilme puošia bendruomenės mėnesį.

A. Augustinavičienė savo paskaitoje vaizdžiai dėstė Donelaičio Metų klasicizmą ir realizmą. Turinyje apibūdina Donelaičio gyvenimą, vargai ir valingumas, kūrybiniai polėdžiai, santykiai su būrais ir intelektualais, religinė filosofija, romantizmo pažymiai lyrikoje ir kt. Drąsios įtaigos bei ryškūs fantazijos vingiai aiškiai sudomino klausytojus, bet, atsižvelgiant į auditoriją, gal truputį stigo populiarumo.

A. Mikulskio diriguojamas ir R. Babicko pianu lydimas Čiurlionio ansamblis, energingai išmoko programą per keletą dienų, gražiai paveikė žiūrovus kai kuriais negirdėtais kūriniais, nors ir pasirodė gerokai sumąžėjusioje sudėtyje. Girdėjome Janzo (T. Manno žodžiai) -- Senovės atminimus, A. Mikulskio harmonizuotą Jūreivių dainą su solistu A. Giliu ir Gudaičio (J. Vanaagaičio žodžiai) -- Kur giria žaliuoja. Viskas skambėjo įspūdingai, balsai valdyta kruopščiai, atspalviai naudota jautriai, tikrai bosai Senovės atminimuose pasirodė kiek silpniau. Solistas A. Gilyls dainuoja sąmoningai, balsas švelniai lyriškas, raiškumas visai nuoširdus.

E. Blandytė, viešnia iš Chicago deklamavo ištrauką iš Pavarario linksmybių ir pasakėčią -- Aužols Gyrelnis. Visos smulkmenos atliktos gera intonacija, įdomiais logiškais paryškini-mais, tikrai gyvu, judriu, beveik vaidinančiu veidu. Smalsiai lauksime jos vaidinančios Popiečio diagnozėje spalio 10 d.

Čia pat, salėje, Donelaičio kū-

J. P. MULL-MULIOLIS REALTOR

Šv. Jurgio parapijoje

6 k. 1 š., moderni vonia ir virtuvė, geras rūsys. Nesenai naujai išdekoruotas. Naujas garažas. \$11,600.

2 šeimų. 4-4. 11,000 dol.

2 šeimų. 4-3. 7,700 dol.

Investavimui

2½ š. ir 1 š. ant vieno sklypo, gerame stovyje, pajamų virš \$200 per mėnesį. \$12,400. Mažas įmokėjimas.

2 š. 5-5 ir 1 š. 6 kamb. \$11,500.

6 šeimų mūrinis, arti St. Clair, \$29,900.

Euclid — Green

6 kamb., 3 mieg. butas žemiau, moderni virtuvė ir vonia. 3 kamb. butas viršuj. \$16,500.

Lietuviai bendradarbiai: Alg. Dailidė, John Lorenz ir Ant. Mikoliūnas 13229 Superior Ave.

UL 1-6666

rinių bei nuotraukų parodėlė maža, bet daug vertingos medžiagos teikianti.

Programai pasibaigus, pasilinksmina ir pasivažiinta.

Vladas Braziulis

* THE CLEVELAND TRUST BANKAS savo ištaigingą ir didžiausią skyrių visoje savo sistemoje, naujame Erieview Plazaz dangoraižyje, atidaro antradienį, rugsėjo 29 d.

Naujam skyriui vadovauti yra paskirtas banko viceprezidentas O.A. Maeder. Jo padėjėju J.A. Masar. Skyrius turės 22 tarnautojų. Bankas užims ir dalį 2-jo aukšto, Bankiniai patarnavimai ir knygvedybos sistema bus vykdoma moderniausiomis mašinomis.

POPIEČIO DIAGNOZĖ

Šis Anatolijaus Kairio trijų scenos atidengimų žaismas, jau plačiai pagarsėjęs įvairiose JAV

lietuvių kolonijose, kartojamas spalio 2 d. Chicagoje, o spalio 10 d. ta pačia artistų sudėtimi -- Clevelando šv. Jurgio parapijos salėje.

Tiesa, teatrinės tradicijos neleidžia atskleisti nematytos veikalo turinio prieš premjerą. Bet, nors tasai žaismas Clevelande dar nėra vaidintas, žiaip ar taip, turinys jau aiškiai žinomas iš gausių vaidinimų kitur.

Žinome, kad autorius komedijos pavidalu vaizduoja mūsų išsivijos šios dienos tipus. Tai -- aktualu. Gal vienas pašiuoks iš savęs, kitas gi susimątys ir skaudžiai išgyvens plintančias mūsų nutautėjimo žaizdas. Satyriško plakimo priemonės teikia žaismui ryškaus pobūdžio.

Stato Lietuvos Scenos Darbuotojų Sąjunga. Režisuoja St. Pilka. Vaidina ta pati Chicago's spektaklio sudėtis.

Biliety galima gauti arba užsakyti pas J. Pinky, tel. HE-2-2615 bet kuriuo metu.

USE EAGLE STAMPS LIKE MONEY AT ALL 5 MAY CO. BASEMENT STORES!

MAY'S BASEMENTS

DOWNTOWN
ON THE HEIGHTS
PARMATOWN
SOUTHGATE
GREAT LAKES MALL

IŠPARDAVIMAS!

Naujų rudens medžiagų

2 - KELNŲ KOSTIUMAI

DVIGUBAI ILGIAU
DEVĖSITE
SU ATSARGINE
PORA

\$25

SPALVOS:

- Pilka
- Juoda
- Žalia
- Mėlyna
- Ruda

Ryšium su žema kaina imamas mažas mokestis už pataisymus

DYDŽIAI:
NORMALŲS 36 iki 46
TRUMPI 36 iki 44
ILGI 38 iki 46

- Rayon Sharkskins
- Iridescent
- Self Checks
- Pin Weaves
- Solids
- Fancies
- Ypatybės
- Visos pirmos rūšies
- Rinktinės medžiagos
- Viena eilė sagų
- Trimis sagomis

Įsivaizduokite, kad ir už tokią žemą kainą, kiekvienam kostiumui esant rudens mados pažibai, mokate tik \$25! Kiekvienas kostiumas dar turi priedo po porą kelnų ilgesniam dėvėjimui. Nors kainos medžiagoms ir darbai yra pakilusios, mes jau prieš mėnesį planavome šį išpardavimą, kad suteiktume jums tą nepaprastą kokybę. Beveik neįtikėtina, už tokią kainą dar dvi poros kelnų!

BASEMENT MEN'S CLOTHING DEPARTMENT, THE MAY COMPANY, DOWNTOWN & ALL 4 BRANCHES

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

* VINCAS KAZOKAS, mūsų Pastogės redaktorius, rugsėjo 5 d. Sydnėje buvo sužeistas eismo nelaimėje. Gydomas Bankstowne ligoninėje.

* JOSEPH BROOKS - BALNIUS užpnumeravo prez. Ant. Smetonos monografiją Ant. Poškai, gyv. Rockforde, Ill.

DETROIT

TĖVŲ SUSIRINKIMAS

LB Detroito Lituanistinės mokyklos mokinių tėvų visuotinis susirinkimas įvyks rugsėjo mėn. 27 d. tuoj po pamaldų šv. Antano parapijos mokyklos patalpose. Visi prašomi dalyvauti, nes bus svarstomi svarbūs mokyklą liečią klausimai. Susirinkimas bus laikomas teisėtu, nežinrint kiek tėvų jame dalyvautų. Susirinkime bus mokyklos vedėjo ir tėvų komiteto pranešimai, apyskaitų tvirtinimas, naujo tėvų komiteto ir revizijos komisijos rinkimai. Praeitų metų tėvų komitetas parodė daug

aktyvumo ir buvo bendradarbiavimo nuotaikoje ištisus metus. Visi tėvai kviečiami parodyti daugiau susidomėjimo ir išpildyti savo pareigą, nes panašūs susirinkimai nėra kviečiami be svarbaus reikalo. Išties metų eilės praktika neparodė, kad tėvai į visuotinius susirinkimus pažįdėtų su reikiama rimtimi. Nepamirština, kad dirbančiųjų jėgos irgi yra ribotos. Jiems reikalingas visų pritarimas ir paskatinimas. Gausus tėvų susirinkimas yra geriausias įrodymas jų susidomėjimo ir vertinimo švietimo darbo, o taip pat ir yra geras ir realus paskatinimas dirbantiems.

Mokyklos Vedėjas

KREPŠININKŲ PAGERBIMAS

Detroito Apylinkės Valdyba ruošia mūsų krepšinininkų rinktinės pagerbimą rugsėjo 26 d. 7 val. 30 min. Lietuvių Namuose. Programoje bus rodoma filmas iš jų viešnagės Australijoje. Taip pat bus bufetas ir šokiai. Visi kviečiami pasinaudoti gera proga pamatyti, kaip mūsų rinktinė prasiskynė laimėtojos ke-

VILTIES Draugijos nariui,
uoliam visuomenininkui

Dr. VINCUI TERCIJONUI

mirus, šeimai, giminėms ir artimiesiems gilią
užuojautą reiškia

Vilties Draugijos valdyba ir
Dirvos redakcija

A. A.
JONUI BUDRIUI,

Lietuvos Generaliniam Konsului, mirus. Šio
drąsaus kario ir atsidavusio Lietuvai parei-
gūno gailime ir liūdime. Jo žmonai ir gimi-
nėms reiškiamo gilią užuojautą.

ALT S-gos
New Yorko I Skyrius

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
Elizabeto Skyriaus Pirmininkui

A. A.
Juozui JUŠKAI

mirus, jo žmonai, šeimai ir Skyriui reiškiamo
užuojautą ir drauge liūdime.

ALT S-gos
New Yorko I Skyrius

Mielus Antaną ir Joną RIMKŪNUS su
šeimomis, jų mielam pusbroliui

A. A.
Pranui RIMKŪNUI

staiga mirus, nuoširdžiai užjaučiame ir kartu
liūdime.

O. ir A. Mikulskiai
El. ir V. Mazoliauskai

Brangiam vyrui ANTANUI mirus,

Dr. Anastazijai Goeldnerienei

gilią užuojautą reiškia ir kartu liūdi

New Yorko Lietuvių Gydytojų
Draugija

NEW YORKO LIETUVIŲ DIENA

Be Lietuvių Dienos, jau pirmiau buvo surengta New Jersey lietuvių diena, birželio 14 d., New Jersey valstijos paviljone, o sekmadienį, rugsėjo 20 dieną mugės New Yorko valstijos paviljone įvyks New Yorko lietuvių diena. Iškilnės bus pradėtos 3 val. p. p. prie lietuviško kryžiaus. Lietuvos vyčiai padės vainiką, bendras choras sugiedos Mariją, Marija, karo veteranai ir Dariaus-Girėno postas su vėliavomis palydės eisena į New Yorko valstijos paviljoną.

Atidarymo kalbą pasakys LKPP pirm. prof. J. J. Stukas. Amerikos ir Lietuvos himnus giedos bendras choras. Invokaciją atliks prel. J. Balkūnas ir trumpą sveikinimo kalbą pasakys žymus amerikietis. Dalyvaus solistas Liudas Stukas ir 6 chorai su jų vadovais: Vladas Baltrušaitis, Mykolas Cibas, Vincas Mamaitis, Mykolas Liuberskis, Algirdas Kačanauskas ir Antanas Visminas. Kanklininkams vadovaus Teklė Dzikičienė, šokiams - Jadvyga Matulaitienė. Lietuvių katalikų karo veteranams vadovaus Matas Jasinskis, Dariaus ir Girėno postui vadovaus A. Kaunas. Programą praves Elena Matulionis ir uždarimo žodį tars LKPP pirm. prof. J. J. Stukas.

Programa gerai paruošta ir tęsis apie 3 val.

Kad New Yorko lietuvių diena būtų sėkminga ir nesumažintų lietuvių jau pirmiau užtarnautos garbės, į New Yorko Lietuvių Dieną kviečiami visi lietuviai iš plačios apylinkės.

A. S. Trečiokas
Spaudos ir inf. kom. narys

PHILADELPHIA

PRADEDAMA MOKSLA

Vinco Krėvės šeštadieninė mokykla darbą pradeda šeštadienį rugsėjo 19 d., šv. Andriejaus parapijos patalpose. Mokiniai prašomi rinktis salėje 15 min. prieš 10 val., nes prieš pamokas 10 val. bus pamaldos šv. Andriejaus bažnyčioje. Mokykloje veiks vaikų darželis ir visi aštuoni skyriai su dainavimo ir tautinių šokių pamokomis. Labai laukiami ne tik senieji mokiniai, bet ir naujai stojantieji: tiek pradedantieji, tiek ir vyresni, dėl kurių nors priežasčių ligi šiol šeštadieninės mokyklos nelankiusieji. Pastariesiems, jei būtų reikalo, bus pasistengta sudaryti specialią grupę. Mokyti, G. Macitūnienė sveikatos sumetimais šiemet nebeapsisėmus vadovauti mokyklai, šias pareigas perima mokyti V. Muraška.

IDOMI KNYGA

TENEDRISTA NIEKAS VADINTI
TAI IŠDAVIMU...

Knygutė, kurios iki šiol yra atspauda milijonas aštuoni šimtai tūkstančių egzempliorių, pateikia daug dokumentacinės medžiagos apie komunistų įtakos augimą šioje šalyje. Ji pateikia daug įdomios informacijos apie aukštus valdžios pareigūnus, laikraštinkus ir kitus žinomus asmenis bei nagrinėja paskutinių didžiųjų įvykių raidą ir priežastis.

Pagal autorių, dabartinis Valtybės Sekretorius Dean Rusk buvo karštas "Instituto Ramiojo Vandenyno Reikalams" rėmėjas, to paties Instituto, kurs savo laiką aktyviai prisidėjo prie Čiang-Kai-Sheko sukilimo ir Kinii-

Rugsėjo 5 d. Chicagoje tautinėse kapinėse buvo palaidotas Lietuvos gen. konsulas J. Budrys. Į paskutinę poilsio vietą palydėjo gausus būrys artimųjų ir bičiulių.

jos atidavimo komunistams. Vėlionies Prezidento Kennedžio reabilituotas fizikas Oppenheimeris, anot autoriaus, savo laiką aukodavo iki \$1,000 kas met komunistų partijai, o jo žmona ir brolis buvo tikri komunistai... Antikomunistas gen. Walkeris, kurio byla federalinio teismo buvo numarinta kaip neturinti pagrindo, buvo prievarta tasmomas pas psichiatrus kad įrodyti, kad jis yra beprotis. O Walter Lippmann, kurio straipsnius talpina apie 300 laikraščių, beprklausaš tai socialistų grupei, kuri siekia to paties tikslo kaip ir bolševikai, tik kitomis priemonėmis.

Stormerio surinkti dokumentai aiškiai rodo, kad be aktyvios Valtybės Departamento pagalbos Castro būtų neįstengęs sukomunistinti Kubos. Mat, nuo 1957 metų Karibų Jūros Skyriaus Viršininku yra abejotino vardo diplomatas William Arthur Wieland, kuris sistematingai slopino FBI ir kariuomenės žvalgybos pranešimus, aiškiai rodančius, kad Castro yra komunistas.

Knygutė parašyta sklandžiu stilium, skaitoma labai lengvai. Ji pateikia puiką pro-komunistinių tendencijų analizę. Nors lietuvių, kaip ir visi, iš anapus geležinės uždangos kraštų apie komunistų daugiau žinome už eilinių amerikiečių, čia minimoje knygutėje rasime tokių informacijų, apie kurias nė vienas mūsų nei sapnuote nesapnavome.

NONE DARE CALL IT TREASON
Sonn A. Stormer, Liberty Bell Press, 1964., 254 psl.

Julius Smetona

Shakespeare HAMLETAS.
Danijos Princas. Vertė Alf. Nyka-Niliūnas. Viršelį ir titulinį puslapį piešė Žibuntas Mikšys. Išleido Sviesa-Santara. 200 psl. Kaina \$5.

Gaunama pas knygų platintojus ir Dirvoje.

* APIE 2000 VAIKŲ I METUS miršta nuo leukimijos. Tai vėžio ligos rūšis, kurios dar neįmanoma pagydyti. Bet -- turime visi paremti tyrinėjimo darbą, kurį atlieka mokslininkai. Darbą, skirtą vėžio ligai nugalėti. O tą darbą remia (jūsų visų parama) Amerikos kovai su vėžio liga sąjunga (American Cancer Society).

Skaityk ir platink.
DIRVA

Muz. J. Žilevičius kalba vargonininkų seime Elizabethe, N.J. Šalia sėdi suvažinavimo pirmininkas muz. Aleksis.

V. Maželio nuotrauka

Gen. S. Dirmantas kalba prie a.a. J. Budrio karsto Petkaus koplyčioje Chicagoje. Šalia stovi gen. kons. P. Daužvardis, PLB pirm. J. Bachunas, LB CV pirm. J. Jasaitis, kons. A. Simutis.

Gen. kons. dr. P. Daužvardis kapinėse prie velionio gen. konsulo J. Budrio kapo, našlei atiduoda Lietuvos trispalvę, kuria buvo pridengtas karstas.

L. Knopfmillerio nuotraukos

Lietuvos Gailėstingųjų Sėserų Sąjunga
maloniai kviečia atsilankyti į mūsų
TRADICINĮ

VAKARĄ - BALIŲ

rengiamą 1964 m. spalio 3 d., 8 v. v.
Western Ballroom salėje, 3504 So. Western Ave.
Programoje: Solistė Vanda Stankienė,
palydint populiariam šokių orkestrui
Pelnas skiriamas kultūriniais reikalams ir šalpai.

Staliukus is anksto prašome užsisakyti telefonu:
iš ryto — GR 6-2984, o vakare — WA 5-2221